SAÇAK

Saçak Yazı Kurulu'nun Tartışmaya Sunduğu

TİKP MUHASEBESİ

DOĞU PERİNÇEK
Avrupa-Bencili Üretici Güçler Teorisi

ENDER HELVACIOĞLU
Çin'de Deng Programının Çöküşü

İLHAN KIRIT
Bulgaristan ve Gerçek Enternasyonalizm

SAYI:65 **TEMMUZ 1989** **1500 TL** (KDV DAHİL)

TİKP Muhasebesi

Saçak Yazı Kurulu, dergimizin Mart 1989 tarihli 61. sayısında açıkladığımız gibi, TİKP'nin muhasebesi için Ankara ve İstanbul'da komisyonlar kurmuştu. Bu komisyonların çalışmaları Saçak Yazı Kurulu'nda görüşüldü ve aşağıdaki metnin, bazı görüşlerine, yazı kurulundaki bazı arkadaşlar katılmamasına rağmen, tartışmalara temel olmak üzere sunulmasına oybirliğiyle karar verildi. Dergimiz bu konuda yapılacak tartışma ve katkıları önümüzdeki sayılarda yayımlayacaktır. Okuyucularımızı bu tartışmaya katılmaya çağırıyoruz. Yollanacak yazılar muhasebenin tümünü kapsayacağı gibi, belli bir veya birkaç konuya da yönelebilir.

Özellikle TİKP dışında mücadele etmiş sosyalistlerin aşağıdaki soruları çevresinde görüşlerini bildirmelerini diliyoruz:

1. TİKP'nin ideolojik ve siyasal geçmişinin aktifini ve pasifini nerelerde görüyorsunuz? Sizce TİKP hangi noktalarda doğru, hangi noktalarda hatalıdır?

2. TİKP'nin sizin siyasal akımınıza yönelttiği eleştirilerden neler doğru çıktı, neler hatalıdır?

3. Sizin akımınızın TİKP'ye yönelttiği eleştirelerden neler doğru çıktı, neler hatalıdır?

Saçak *Yazı Kurulu, tartışmalardan sonra TİKP ile ilgili çalışmasını önümüzdeki sonbaharda sonuçlandıracaktır.*

I. GİRİŞ

Burada Türkiye İşçi Köylü Partisi (TİKP)'nin 12 Eylül 1980'e kadarki teori ve pratiğinin bir muhasebesi yapılacak. 1980 sonrası ilerde ayrıca ele alınacak. Bu muhasebede özel olarak hatalar üzerinde durulacak, yani TİKP'nin pasifi incelenecek. Olumlu yönlere ise, yalnızca değinilecek.

TİKP'nin geçmişi 1960'ların sonlarına kadar uzanıyor. Bu Parti'ye verilen "Aydınlıkçılar" adı, 1968 yılının Kasım ayında yayın hayatına başlayan aylık "Aydınlık" dergisinden geliyor.

Aydınlıkçıların bir kısmı, 12 Mart döneminde yasadışı "Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi"ni kurmak ve faaliyetlerini yürütmek iddiasıyla yargılandı ve hüküm giydiler.

12 Eylül döneminin iddianameleri, Türkiye İşçi Köylü Partisi'ni "Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi"nin devamı olmakla suçladı ve askeri mahkeme kararında bu gerekçeye yer verdi.

Örgütsel devamlılık bir yana, Aydınlıkçılığın ideolojik ve siyasal düzlemde 1968'den 1988 yılına kadar 20 yıllık bir süreklilik gösterdiği bir gerçek. Ne var ki, "Aydınlıkçılar", 1988 yılında Sosyalist Parti'nin kurulmasıyla birlikte TİKP'li olmanın artık arkada kalan bir olay olduğunu açıkladılar. Hatta SP programının kabulünden ve SP'nin kurulmasından sonra TİKP'li olmakta ısrar etmenin sosyalizmin geleceğine katkıda bulunmayan bir tavır olduğunu belirlediler.

SP Programının 2. maddesinde aynen şöyle yazıyor:

"2. Sosyalist Parti yeni bir partidir. 1980 öncesindeki sosyalist partilerden herhangi birinin devamı değildir. Türkiye işçi sınıfının bütün öncü unsurlarını ve sosyalist aydınları, yüzyılı aşan işçi sınıfı hareketinin ve sosyalist akımın devrimci mirası ve geçmiş hataların eleştirisiyle derinleştirilecek teorik kazanımlar temelinde birleştirir."

İşte eski TİKP'liler veya "Aydınlıkçılar" da, bugün "işçi sınıfının öncü unsurları" içinde bulundukları oranda, Türkiye sosyalist hareketinin bir parçasıdırlar. "Yüzyılı aşan işçi sınıfı hareketine ve sosyalist akıma" katkıda bulundukları ölçüde geleceğe bırakılan devrimci mira içinde bir hizmetleri vardır. Türkiye sosyalist hareketinin teorik inşası, bütün sosyalist hareketle birlikte TİKP'nin hatalarının eleştirilmesiyle ilerleyecektir.

TİKP'nin muhasebesini yüzümüzü geleceğe dönerek yapıyoruz. Bizim için sorun, Türkiye işçi sınıfının sosyalizm ve insanların yönetilmesine ihtiyaç kalmayan bir dünya için mücadelesine teorik ve pratik alanda omuz vermektir. Bu nedenle muhasebe, bir tarih sorunu olmaktan çok, sınıf mücadelesi sorunudur.

İşçi sınıfı partisi, işçi sınıfının öncü müfrezesidir. Sınıfın sosyalizmle donanmış ileri unsurlarından oluşur. 1988 yılında kurulan Sosyalist Parti, sınıfın ile-

ri unsurlarını kucaklayabildiği oranda "öncü müfreze" olduğunu kabul ediyor ve gerçek işçi partisi için böyle hayatla sınanabilen bir ölçü koyuyor. Bu muhasebe de, aynı ölçüyü kabul etmektedir. Amacımız, bugün adım adım inşa edilen öncü müfrezeye, geçmişten kalan TİKP birikimini olumlu-devrimci yönleriyle katmak, olumsuz yönlere eleştirilerle set çekmektir.

Eleştiri-özeleştiriyi, teorik inşa faaliyetinin bir parçası olarak görüyoruz. Özeleştiri, günah çıkartmak olamaz. Eleştiri ise, amansız darbeler indirerek sosyalistlerin sınıf mücadelesine katkıda bulunmasını sözümona yasaklamak değildir. Eleştiri-özeleştiri, teori ve programın inşasında derinleşmektir, daha ileri pratikler için daha olgun teoriler geliştirmektir. Eleştiri-özeleştiri sorumluluğu, bu nedenle teoriye karşı sorumluluğun bir parçasıdır.

TİKP kökeninden gelen sosyalistler, bugün tek başlarına bir parti oluşturmuyorlar. Aralarında "TİKP'li" olmaktan gelen bir disiplinleri yok. Çünkü TİKP'yi kapsayan bir örgüt ve bu örgütün organları da bulunmuyor.

Dolayısıyla bu Muhasebe, bir örgüte veya bir organa ait değildir. *Saçak* Yazı Kurulu'nun tartışmaya sunduğu bir metindir. Bu tek metnin tartışma açması için özellikle ayrıntılı olmasını istedik. Tartışma sonunda daha özlü bir formülasyona ulaşmak düşüncesindeyiz.

Bugün bütün sosyalist solun devrimcilik-reformculuk ve emekçi sınıflara yönelmek ya da bir aydın hareketi olmakta ısrar etmek temellerinde yeniden harmanlandığı görülüyor. Böyle bir dönemde, TİKP'li olmak da, tıpkı 1980 öncesi gruplaşmalardan birine bağlı olmak gibi, devrimci bir anlam taşımıyor. Yeni ideolojik saflaşmayı, eski gruplaşmaların sınırları belirlemiyor. Devrimcilik ve sınıfa yönelmek veya bu yönelişe karşı çıkmak, eskiden kalan bütün grupları bölmektedir. Böyle yeni bir saflaşmanın yaşandığı bugünün koşullarında, ayrıca bu nedenle de eski akımlar temelinde birliklerin, organların ve kararların geleceğe dönük bir yanı yoktur.

Muhasebe çalışmalarını en sonunda değerlendirecek olan Türkiye'nin sosyalist hareketidir ve önümüzdeki mücadeledir. Bütün teorik görüşler, bu arada muhasebeler de önümüzde uzanan sınıf mücadelesi içinde sınanacak.

Resmî tarihler yazılmasını doğru bulmuyoruz. Tarih, özel olarak sosyalist hareketin tarihi olsun, genel olarak ülkenin ve dünyanın tarihi olsun, resmî bir kalıba sokulmamalı, düşünce zenginliğinin geçerli olduğu araştırma ve tartışma alanına bırakılmalıdır. Bununla birlikte Türkiye sosyalist hareketi, arkada kalan dönemlerin büyük çizgi mücadelelerinde doğruların ve yanlışların ayrıntıya kesinlikle girmeyen genel bir muhasebesini yapmalıdır ve kuşkusuz yapacaktır. Teorik inşanın tarihsel köklerine ve birikimlerine inmek bakımından gerekli olan bu yöndeki çabaların, Parti kararlarına dönüşürken artık bütünüyle berraklaşmış çok genel saptamaların ötesine geçmemesi gereği de, uluslararası ve ulusal planda geçmişten çıkardığımız bir derstir.

II. TİKP'NİN TAHLİL VE SİYASETLERİ

Programı, stratejiyi ve taktikleri birbirinden ayırmak

Bir sosyalist partinin *programı*, genel ideolojik çizgi, nihai amaç ve sosyalizmin kuruluşuna ilişkin genel perspektif yanında ülkenin içinde bulunduğu devrim aşamasında işçi sınıfının müttefikleriyle birlikte iktidara geldikten sonra uygulayacağı esasları içerir.

Strateji, içinde bulunan devrimci aşamada veya alt aşamalarda kuvvetlerin mevzilenişi, dostların ve düşmanların ayrımı, esas dabenin yönü konusundaki temel saptamalardır; devrimin yolunun genel çizgileriyle ortaya konulmasıdır.

Taktik veya siyasetler ise, stratejinin gerçekleşmesi için uygulanacak araçlardır.

TİKP'nin 1978 yılında ilan ettiği program, "Temel İlkeler" ve "Milli Demokratik Devrim" başlıklarını taşıyan bölümlerinde, genel ideolojik çizgi, sosyalizmin kuruluşu ve Millî Demokratik Devrim programı konularında devrimci esaslardan oluşuyor.

Bunun istisnası, bir alt aşamayla ilgili stratejik bir sorunun programda yer almasıdır. Programın 3. maddesi, dünya devriminin ve enternasyonalizmin stratejisini belirlerken, iki süper devleti hedef almakta ve Rus sosyal-emperyalizminin "daha tehlikeli" olduğunu belirlemektedir. Dünya açısından 1975'ten sonraki kısa bir dönem için geçerli olan "daha tehlikeli" ayrımının, programa konması doğru olmamıştır.

TİKP'nin hataları, programda değil, stratejiye ve taktiklere ilişkin Merkez Komitesi ve 1. Kongre kararlarındadır.

TİKP'nin bütün hatalarının düğümlendiği nokta, *'millî çelişmeyi esas alarak cepheyi Sovyetler Birliği'nden gelen tehdide dönmek'* biçiminde bir mevzilenmenin saptanmasıdır. TİKP'nin siyasal hataları bu saptamadan türedi.

TİKP'nin baş çelişme ve merkezî görev konusundaki hatası, dünya tahlilindeki ve Türkiye ile iki süper devlet arasındaki ilişkinin tahlilindeki yanlışlardan kaynaklandı.

Dünya, güçler dengesi açısından 1970'lerin ortalarında önemli değişiklikler yaşadı. Amerikan emperyalizmi Hindiçini'de tarihi bir yenilgiye uğradı. Afrika'da Angola, Mozambik ve Gine-Bissau halklarının mücadelesi zaferle sonuçlandı. Bütün dünyada, 1960'larla birlikte kabaran anti-Amerikan dalga, 1970'lerin ilk yarısında doruğuna varmıştı. Bütün bunlar sonucu ABD, güç kaybına uğradı. Dünya çapında tecrit oldu. Ülke içinde anti-emperyalist ve demokrat bir muhalefet güçlendi. Amerikan emperyalizmi artık insiyatifi elinden kaçırmıştı. 1975-80 arasında esas olarak savunma durumundaydı. Tecriti kırmaya çalışıyordu. Olayları yönlendirmekten çok, gelişmelere göre tavır alıyordu.

İlerde Türkiye İşçi Köylü Partisi'ni kuracak olan Marksistler, 1975 yılında bu durumu tespit ettiler. Değişen duruma bağlı olarak yeni bir Sovyetler Birliği tahlili yaptılar. Sovyetler Birliği, geçmiş yıllarda büyük bir askeri kuvvet inşa etmiş, konvansiyonel silahlarda ele geçirdiği üstünlüğü, 1970'lerin ortalarında nükleer silahlar alanında Batı'yla dengeye ulaşarak, hatta yer yer Batı'nın önüne geçerek pekiştirmişti. Bu ülke, ABD'nin içine düştüğü durumdan da yararlanarak, 1975 sonrasında insiyatifi ele geçirdi. Dünyanın birçok yöresinde meydana gelen darbelerin, iç savaşların Üçüncü Dünya'daki bölünmelerin arkasında Sovyetler Birliği görülüyordu. Angola'ya müdahale ve bu ülkenin Sovyet hegemonya alanına dahil edilmesi, Etyopya'da darbe ve bu ülke aracılığıyla Somali'nin Ogaden bölgesini işgal girişimi, gene bu ülkenin Eritre gerillalarına karşı yürüttüğü bastırma harekatlarının desteklenmesi, Zaire'ye yapılan saldırı, Afganistan'da darbe, tekrar darbe, ardından gelen işgal, Güney Yemen'de darbe, Vietnam'ın Kamboçya'yı işgalini desteklemek, Vietnam ve Laos üzerinde gerçekleştirilen hakimiyet, Filistin Kurtuluş Örgütü'nü bölme girişimi, Arap ülkeleri içinde Red Cephesi örgütlemek ve bu ülkelerin birliğini baltalamak vb. bütün bunlar, Sovyetlerin 1975-80 arasındaki sabıka dosyasındaki fiillerden bazıları. Aynı dönem içinde ABD'nin *sadece* Pakistan'da gerçekleştirmiş olduğu darbe gözönüne alındığında, insiyatifin dünya çapında Sovyetler Birliği'nin elinde geçmiş olduğu şeklindeki saptamanın doğruluğu görülebilir.

Aydınlıkçılar 1975 yılına kadar 'dünyada baş çelişme Amerikan emperyalizmi ile dünya halkları arasındadır' diyordu. Yukarıda belirtilen değişikliği gözönüne alarak 1975 yılında, "Baş çelişmenin iki süper devlet ile dünya halkları arasında" olduğunu saptadılar. Bu tahlil ve tespit doğruydu. Aynı şekilde, iki süper devlet arasında gittikçe keskinleşen bir hegemonya mücadelesinin yaşandığı ve bunun bir dünya savaşı tehlikesini gündeme getirdiği saptaması da gerçeği yansıtıyordu. Nitekim yıllar sonra bizzat Gorbaçov o dönemden söz ederken, "artan bir dünya savaşı tehlikesinin varlığı"na değindi. Glasnostun önde gelen teorisyenleri de, Sovyetler Birliği'ndeki alternatiflerinin dünyanın tepesine tüneyen savaş baykuşları olduğunu belirtiyorlar.

1980 yılına kadar dünyada savaş etkinlerinin yanısıra devrim etkilerinin gelişmekte olduğu söyleniyordu. Oysa 1975 yılı, Hindiçini halklarının zaferi; dünyada devrim dalgasının doruğuydu. Bundan sonraki dönem, bir geri çekilme dönemidir. Aşağı yukarı bütün cephelerde -sosyalizm, ulusal kurtuluş, Üçüncü Dünya ülkelerinin bağımsızlık mücadeleleri- yaşanan bu geri çekilme, kapitalizmin ideolojik bakımdan kendini toparlaması ve yeniden saldırıya geçmesi, daha sonraki gelişmeleri açıklamakta ve bize yardımcı olmaktadır. Dünya halkları cephesinde yaşanan durgunluk, hırsı boyundan büyük Sovyetler Birliği'nin kısa zamanda batağa saplanması, ABD'ye kendisini yeniden toparlama olanağı verdi. Böylece ABD, bir süre sonra -Reagan dönemi ile birlikte- insiyatifi tekrar ele geçirdi. İki süper devlet arasındaki çelişmenin keskinleşmesi ise, Sovyetlerin yenilgiyi kabul edip geri çekilmeye başladığı 1985 yılına kadar sürmüştür.

1975 yılında S.B.'nin, dünya çapında insiyatifi ele geçirerek stratejik bir taarruza geçmesi ve böylece bir dünya savaşı tehlikesinin gündeme girmesi, TİKP'de dünya'nın İkinci Büyük Savaşı öncesine benzer koşulların tekrar yaşandığı düşüncesini geliştirdi. Belki bunu açıkça ifade etmediler ama durum buydu. Bu düşünceye varılmasında ÇKP'nin görüşleri de etkili oldu. Ama TİKP giderek bu tahlili başkalarından daha fazla benimsedi. 1978 sonrasında ise, yeni katkılarla kendilerine özgü bir tahlile dönüştürdüler. Olguları buna göre görmeye başladılar. Olguları kafalarında oluşturdukları senaryoya uygun olarak değerlendirdiler. Buna uymayan gelişmeleri önemsiz gördüler. Uygun olan gelişmeleri ise, abarttılar.

En son S.B.'nin Afganistan'ı işgal etmesini, yaptıkları tahlillerin kesin kanıtı saydılar.

TİKP'nin tahliline göre o sırada dünya kritik bir beş yıllık döneme girmişti. Savaşa göre hazırlanmak herşeyin önüne geçmişti. Afganistan işgalinin hemen ertesine rastlayan TİKP 1. Kongresi, bu gelişmeler üzerine Sovyetler Birliği'ni tek başına düşman ilan etti ve ABD'yi dünya barış cephesi içinde gördü.

Afganistan'ın işgali, Sovyetler açısından kritik bir ileri adımdı. TİKP yönetiminin bu adım üzerinde önemle durması yerindeydi. Ama bunun, artık patlak vermek üzere olan bir savaşın öncü çarpışmaları şeklinde değerlendirilmesini hayat doğrulamadı. Afganistan'ın işgali üzerine BM'de yapılan oylamanın sonucu 104'e 18 idi. Yani aşağı yukarı bütün dünya S.B.'nin işgaline karşı tavır almıştı. Batı'da

S.B'nin bundan sonraki benzer adımının karşılıksız kalmayacağı en yetkili ağızlar tarafından ifade ediliyordu. S.B.'nin o zaman içinde bulunduğu iç güçlüklere ek olarak, bütün dünyada karşılaştığı bu yaygın tepkiden dolayı açık bir intihar anlamına gelecek saldırıya girişemeyeceğini belirlemek, gerçek duruma uygun olanıydı. Aslında gerek TİKP MK'nın Birinci Kongre Raporu'nda, gerekse Genel Başkan'ın Kongre'yi açış konuşmasında, Sovyetler Birliği'nin güçlükleri değerlendirilir. Açış konuşmasında, Afganistan işgalinden sonra meydana gelebilecek yeni bir işgal olayına Batı'nın sessiz kalamayacağı belirtilir ve dünyanın "kritik bir beş yıla girdiği" öncelikle saptanır. "Kritik beş yıl" tahlilinin diğer kanıtları şöyle sıralanıyor:

S.B. bütün askeri uzmanların tespit ettiği gibi askeri gücünün zirvesindedir. 1980'lerin ortalarından itibaren yavaş yavaş aşağıya doğru iniş başlayacaktır. Çünkü silahları eskimektedir. Yenilemek için ekonomisi o kadar güçlü değildir. Öte yandan Avrupa, 1983 yılında Pershing ve Cruise füzeleri ile donanacaktır.

"İkincisi, S.B. önümüzdeki yıllarda bir enerji bunalımına girmektedir. (Bu öngörü yanlış çıktı.)

Üçüncüsü, bütün Dünyada S.B.'ye karşı bir uyanış başlamıştır."

Aynı konuşmada daha sonra şöyle devam edilmektedir:

"S.B. çıkmazdadır. O, büyük çoğunluğu karşısına almıştır, dünyanın bütün çoğunluğunu! Saldırsa mutlaka yıkılacak ve yenilecektir. Saldırmasa, dursa, bu sefer de iç yıkıntıya uğrayacaktır. İç bünyesindeki zaaflar büyüktür." (Türkiye Gerçeği Şubat-Mart, 1980)

Bu iki olanağı tartışan TİKP yönetimi, S.B. gibi bir süper devletin yenilgiyi içine sindirerek dünya hegemonyası iddiasından vazgeçemeyeceği tahlilini yaptı ve bütün siyasetlerini bu senaryo üzerine kurdu. Bu senaryonun benimsenmesinde belki İkinci Dünya Savaşı tecrübesinin yeniden yaşanacağı gibi analojik bir kabul de vardı. Oysa bugüne kadar yaşanan gelişmeye toplam olarak baktığımız zaman, dünyanın kritik beş yılı savaşsız atlattığını ve diğer olasılığın ağır bastığını görüyoruz.

Sovyetler Birliği gerçekten tam beş yıl sonra dünya çapında yürüttüğü yarışı kaybettiğini açıkladı. 1985'ten sonra Gorbaçov'la birlikte, dışta barışçı bir iklim yaratarak iç güçlüklerini çözmeyi amaçlayan bir yöneliş içine girdi. O güne kadar alttan alta işleyen bütün zaaflar, olanca ağırlıkları ile kendini göstermeye başladı.

Bütün bunlar nedeniyle yapılması gereken tespit, bir dünya savaşı tehlikesinin olduğu, ama dünya çapında savaş karşıtı etkenlerin çok daha güçlü olduğu idi.

Savaşın kaçınılmaz olduğu tespiti, Sovyetler Birliği'nin durumu konusunda TİKP'yi öznelciliğe (subjektivizme) götürdü. TİKP, S.B.'nin gücünü abarttı. Kimi zaaflarını görmedi, kimi zaaflarını ise, yeteri kadar değerlendirmedi. Örneğin, S.B.'nin Güney Yemen, Angola, Etyopya gibi ülkelerde yaptığı ileri hamleleri gördü ve değerlendirdi. Benzer şekilde TKP'nin 1978'lerdeki "zayıf halka" ve bundan kaynaklanan diğer siyasetlerini S.B.'nin bölge politikası açısından gözönüne aldı. Ama 1979'dan sonra tam da bu nedenle TKP içinde meydana gelen bölünmeyi ve TKP'nin savunma siyasetlerine yönelmesini görmedi. Ama yanlışı dünya çapında da yaptı. Sovyetler'in ileri hamlelerini görmüştü ama aşağı yukarı aynı dönemde Sudan, Mısır, Somali gibi ülkeleri kaybettiği gerçeğini yeterince değerlendirmedi. S.B.'nin bu ülkeleri kaybedişi onun zaaflarından ileri geliyordu. Hegemonya alanı içine aldığı ülkelerle, açık askeri işgali yoksa çok güçlü ekonomik bağlar kurabilecek durumda değildi . Daha başka bir deyişle S.B.'nin kendisiyle işbirliği yapan bu ülkelerin hakim sınıflarına verebileceği fazla birşeyi yoktu. Onun içindir ki, 1960'ların ve 70'lerin anti-sömürgeci dalgası içinde, birçok ülkede iktidara gelen milli burjuvazi, Sovyetlerle bir dönem yaşadığı yakınlaşmanın ardından tekrar Batı'ya yöneldi.

TİKP, dış çelişmeyi esas alarak cephesini S.B.'den gelen tehdide dönmesini, yalnız dünya tahliline değil, Türkiye ile iki süper devlet arasındaki ilişkilerdeki değişmeye de dayandırdı. TİKP, 1974 yılında Türkiye'nin Kıbrıs'a çıkmasını "yeni bir dönemin başlangıcı" olarak değerlendirdi. Böylece Türkiye orada kalabilmek için iki büyük devletten birine yaslanmak durumuna düşmüştü. Ülke, iki süper devlet arasındaki hegemonya mücadelesinin girdabına giriyordu. Türkiye'nin Kıbrıs'ın kuzeyini işgal etmesi, S.B.'nin dünya hegemonyası için insiyatifi ele geçirdiği yıllara rastlamıştı. ABD emperyalizminin Türkiye'de üzerine bastığı zemin sarsıntılara uğrarken, S.B.'nin "Türkiye'deki etkisi ve yıkıcı faaliyetleri tırmanışa geçmişti."

Bütün bu tahliller sonucunda TİKP, "Türkiye'nin dış çelişmelerinin ön plana geçtiği ve belirleyici bir nitelik kazandığını" kabul etti. Tehdit, gerileyen ve mevzilerini kaybeden süper devletten değil, insiyatifi ele geçiren ve yeni mevzilere yönelen süper devletten geliyordu.

TİKP'nin bu tahlillerinde kuşkusuz doğruluk payı vardı. Kıbrıs'ın işgalinin dış çelişmelere önem kazandıran rolü açıktı. ABD emperyalizminin etkisinin Türkiye'de gerileme içine girmesi ve S.B.'nin atağa geçmesi de gerçekti. Ancak bütün bu gerçekler abartıldı. Aynı şekilde Sovyetler Birliği-Türkiye ilişkileri de sübjektif değerlendirildi. Örneğin Türkiye'nin, S.B.'den 1965-1977 yılları arasında aldığı krediler, bu dönemde aldığı toplam krediler içinde % 6-8 kadar bir yer tutuyordu. Aydınlıkçılar bu kredilerin

demir-çelik tesisleri, rafineri inşası gibi alanlarda kullanılmasından ve S.B.'den enerji alınmasından hareketle başlangıçta "Sovyet sosyal emperyalizmi, ekonomik alanda Türkiye üzerinde en etkili devlet olma yolundadır" dediler. 2 Nisan 1978 tarihli *Aydınlık* gazetesi ise, manşetten, S.B. ile yapılan ekonomik işbirliği antlaşmasından hareketle, "Rusya, ABD'nin sahip olduğu tüm ekonomik imtiyazları ele geçirdi" diye yazıyordu. Gene "Kültürel alanda Sosyal emperyalistlerle kurulan ilişkiler, ortak filmler çevirmek, film stüdyoları kurmak, Moskova'da basılan kitap ve gazetelerin Türkiye'de serbestçe satılması noktasına gelmiştir. Revizyonist ideolojiyi yayan filmler televizyonda gösterilmektedir. Her yıl sinemalarımızda 3-4 Sovyet filmi boy gösteriyor" şeklinde yapılan tahliller gene sübjektivizmin ifadesi. Türkiye hakim sınıfları açısından S.B., Batı karşısında hiçbir zaman ciddi bir seçenek olmadı.

ABD tahlili

Türkiye İşçi Köylü Partisi; ABD'nin 1975'ten sonra başaşağı gittiği tahlilini yaptı. Gerçekten bazı istinalar dışında ABD, 1975-1980 yılları arasında esas olarak S.B.'den gelen ataklara karşı, varolan durumu korumak çabasındaydı. TİKP, buradan hareketle ABD'nin bir daha eski ABD olamayacağını söyledi. ABD'nin dünyanın jandarmalığını yaptığı 1950'ler ve 60'lar dünyası bir daha geri gelmeyecektir. Son on yılın gelişmeleri de bunu kanıtlamıştır. Otuz yıldır ABD'nin içine girmiş bulunduğu süreç devam ediyor. ABD'nin rolünün gittikçe azaldığı bir süreçtir bu. Ama ABD'nin,1975-80 yılları arasındaki durumunun aynen devam edeceğini düşünmek yanılgıydı. S.B.'nin tek üstünlüğü, askeri gücüydü ve bu üstünlüğün de geleceği yoktu. ABD ise, ekonomik alanda rakibinden çok güçlüydü. Öte yandan geçmiş yıllar boyunca ABD emperyalizmine esas darbeyi vurmuş olan dünya halklarının devrimci mücadelesi, Ekim devriminden bu yana en durgun dönemine giriyordu. Yani kapitalist dünya merkezleri açısından, en azından bir dönem için görece ferah yıllar vardı. ABD'nin içinde bulunduğu duruma karşı çıkan ve bu ülkeyi eski görkemli günlerine kavuşturmak programıyla seçimlere hazırlanan Reagan güç topluyordu. Zaten sözkonusu yıllar, Batı dünyası'nda "yeni muhafazakârlık" olarak adlandırılan akımın güç kazanmaya başladığı, kapitalizmin ideolojik olarak Ekim devriminden bu yana ilk kez özgüven kazandığı yıllardı. Bunlara, S.B.'nin izlediği saldırı siyaseti sonucu, dünya çapında tecrite gidişini de eklemek gerekir. Bu etkenler, ABD'nin 1980 sonrasında insiyatifi rakibinden almasına olanak verdi. 1975-80 arasında esas olarak savunma durumundaki ABD'nin yerine; Lübnan'a asker çıkaran, Libya'yı bombalayan, Granada'yı işgal eden, Nikaragua'yı ablukaya alan, Körfez'de İran'a saldıran ABD geçti. Ama ABD, gene de eski ABD olamadı, bu da gerçeğin diğer yanıydı.

Bütün bu nedenlerle Afganistan'ın işgalinden sonra ABD'nin dünya halklarının baş düşmanları arasından çıkarılarak, dünya barış cephesinde görülmesi önemli bir hata idi. TİKP, ABD'nin o sırada savunmaya geçen pozisyonunu iki süper devlet arasındaki ilişkiyi subjektif değerlendirdi.

ABD'nin, Afganistan'da S.B. işgaline karşı çıkması, Kamboçya'da Vietnam işgalinin karşısında yeralması, Çin'i tanıması vb. tutumları, onun dünya barış cephesi içinde yeraldığının kanıtı olamazdı. Bütün bu tutumlar, dünya hegemonyası için mücadele eden iki süper devlet arasındaki çelişmenin belirimleriydi. Dünya halkları için sözkonusu olan, bu çelişmeden yararlanmaktı.

Gerçi Türkiye İşçi Köylü Partisi, ABD'nin emperyalist, hegemonyacı karakteri konusunda hayale kapılmadı. Anti-Amerikan mücadelenin önemini vurgulamaktan ve dünya halklarının Amerikan emperyalizmine karşı yürüttükleri mücadeleyi desteklemekten geri kalmadı. TİKP 1. Kongresi'ne sunulan MK Raporu'nda bu konuda şu tavır benimseniyor:

"Partimiz, dünyada Sovyetler Birliği'nin yayılmasının karşısına dikilen her eylemi selamlamakta ve dünya halklarının ABD'nin baskı ve denetiminden kurtulmak için yürüttüğü bütün mücadeleleri aynı şekilde desteklemektedir.

"ABD emperyalizminin baskı, sömürü ve denetimini hedef alan her mücadele, Sovyet sosyal emperyalizmine karşı dünya barış cephesinin sağlamlaşması açısından büyük önem taşımaktadır." (Türkiye İşçi Köylü Partisi'nin Siyasi Çizgisi, s.24)

Bu saptama ve anlayışlara rağmen, 1980 Ocak'ından sonra ABD'nin dünya barış cephesi içinde görülmesi, ABD'nin ülkemizde ve bölgede oynadığı rolün bütünüyle görülmesini engelledi. TİKP'nin 12 Eylül 1980'e giden gelişmelerdeki sübjektif görüşlerinin ardında ABD tahlilindeki hataların önemli bir payı vardı.

TİKP'nin NATO konusundaki tutumu, programda "derhal çıkılacak" şeklinde saptanıyor. Kongre raporunda ise, "Ülkemizde hiçbir yabancı asker ve üs istemiyoruz" dendikten sonra 1980'lerin dünyasında NATO'nun Sovyet tehdidine karşı bir savunma örgütü niteliği kazandığı ifade ediliyor. Devamla şu tavır açıklanıyor: "NATO'dan Sovyetler Birliği'ne teslimiyete yol açacak bir ayrılmaya karşıyız. NATO içinde bağımsızlığımız, egemenliğimiz ve milli savunma ihtiyaçlarımızla bağdaşmayan ve eşitliğe aykırı bütün ilişkiler düzeltilmelidir" (Age s.90)

Rapor'daki NATO ile ilgili yanlış belirlemelerin, dünya savaşının kaçınılmaz olduğu tespitinden kaynaklandığı açık. Bunun ötesinde şu söylenebilir: 1980'e doğru gelen yıllar içinde Türkiye'nin NATO'dan ayrılması, bir ihtimal olarak dahi gündeme gel-

medi. S.B.'ye teslimiyet yönünde bir ayrılma da sözkonusu değil. Dolayısıyla ortada olmayan bir olasılığa göre siyaset oluşturmak anlamsızdı. Burada ülkemiz üzerindeki S.B. tehdidinin abartılması sözkonusudur. Tabii buna bağlı olarak, Amerikan emperyalizmine karşı uyanıklık ve mücadele zayıfladı.

TİKP'nin benimsediği Üç Dünya Tahlili esas olarak doğruydu. Bu tahlil, TİKP programında şöyle özetlenmişti:

"TİKP, bütün dünya proleteryası ve ezilen halkların kurtuluşu için Rus sosyal emperyalizmini ve Amerikan emperyalizmini yıkma hedefine yönelen, Üçüncü Dünya'yı temel güç alan ve İkinci Dünya ile ittifak eden devrim stratejisini savunur ve uygular.'

Görüldüğü gibi, bu tahlil ezen-ezilen millet çelişmesini esas alıyordu. Ezen ülkeleri ise, iki kategoriye ayırıyordu. ABD ile S.B. dünya hegemonyası için mücadele edebilecek güce sahipti. Diğer gelişmiş kapitalist ülkeler ise, dünya hakimiyeti iddiasına sahip değillerdi ve aynı zamanda iki süper devletin baskı ve denetimiyle karşılaşıyorlardı.

Baş çelişme, merkezi görev, temel siyasetler

Türkiye İşçi Köylü Partisi, 1980 yılı Ocak ayında yaptığı Birinci Kongre'sine kadar iki süper devlet, özellikle Sovyet sosyal emperyalizmi ile Türkiye halkı arasındaki çelişmeyi baş çelişme olarak kabul etti. Birinci Kongre'den sonra ise, Afganistan'ın işgali üzerine olan gelişmelerin etkisiyle yalnız S.B.'yi baş düşman ilan etti. Merkezi görev, her iki dönem boyunca, "Milli bağımsızlığımızı korumak ve savaşa karşı hazırlanmak" olarak ifade ediliyordu.

Bu tespitler, yanlış dünya tahlilinden ve savaş tehdidinin gelip kapıya dayandığı görüşünden kaynaklanıyordu. Kanımızca sözkonusu dönemde de ülkemizde baş çelişme, Türkiye halkı ile Amerikan emperyalizmi ve işbirlikçileri arasında idi. Türkiye, ABD emperyalizminin ekonomik, askeri ve kültürel hegemonyası altındaydı. 1970'lerin ikinci yarısı bu hegemonyanın en zayıfladığı yıllardı. Ama bu yıllarda bile, başka hiçbir emperyalist gücün ülkedeki etkisi ABD ile karşılaştırılır ölçülere varmadı. Bu gerçek, yer yer saptanmakla birlikte, S.B.'den gelen "dış tehdit" potanisyeli ve boyutları abartıldığı için parti cephesini S.B.'ye döndürdü. Oysa, Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesinin ardından ABD tarafından uygulanan askeri ambargo sonucu bozulan Türk-ABD ilişkileri, 1978 yılından sonra ambargonun kaldırılmasıyla birlikte yeniden düzelmişti. Öte yandan 12 Eylül'e varan gelişmeler ve 12 Eylül darbesinin kendisi, ABD emperyalizminin bu yıllarda *ülkemizde*, o zaman söylediğimiz gibi "olayların peşinden sürüklenen" değil, olayları yönlendiren bir konumda olduğunu gösteriyordu.

Türkiye'de kitle hareketinin geliştiği 1978 yılı ortalarına kadar merkezi görev, 12 Mart'tan hesap sorulması, yani MHP ve Kontrgerilladan hesap sorulması ve demokrasi için mücadele idi. Kitle hareketinin bir durgunluk içine girdiği ve giderek gerilemeye başladığı 1978 sonrasında ise, merkezi görev; askeri müdahale tehlikesine ve MHP terörüne karşı mücadele, kazanılmış demokratik hakları ve mevzileri savunmak olmalıydı. Şüphesiz merkezî görevin bu şekilde tespit edilmesi ve ABD emperyalizmine karşı mücadelenin esas alınması bütün bu dönem boyunca Soyvet hegemonyacılığına ve yıkıcılığına karşı mücadele görevini ortadan kaldırmazdı.

TİKP Merkez Komitesi'nin aldığı bütün kararları ve *Aydınlık* gazetesinin bütün yayınlarını incelediğimizde, 1980 yılının Ocak, Şubat, Mart aylarını kapsayan dönem hariç, geri kalan bütün zaman süresince esas olarak MHP terörünü hedef alan bir mücadele çizgisinin benimsendiğini görürüz. Gene 1979 yılı başından itibaren kitlelerin içinde bulunduğu durumdan hareketle bir savunma stratejisi uygulandı. Yani pratik zorunlulukların dayatması sonucu Parti, gerçek duruma uygun siyasetler izlemek durumunda kalmıştır.

TİKP, Milli Birlik Hükümeti önerisi, teröre karşı kitle çizgisi, gençlik politikası, iç barış siyaseti, savunma taktikleri benimseme, 14 Ekim seçimleri, MHP'ye karşı mücadele örneklerinde görüldüğü gibi oldukça düzgün siyasetler de geliştirdi. Baş düşman, baş çelişme ve merkezi görev gibi belirleyici konularda hatalı tespitler yapılmasına rağmen bu nasıl mümkün olmuştur?

TİKP, bu dönemde iki önemli tespit yaptı. Bunlardan birincisi, dış tehdidin belirleyici olduğu, ikincisi halk hareketinin gerilediği ve devrimin bir savunma döneminden geçtiği idi. Birincisi yanlıştı ve o zamanki hatalara kaynak oldu. İkincisi doğruydu ve siyasal planda TİKP'nin faaliyetlerine önemli ölçüde yön verdi. Bu söylediklerimiz, siyasal planda yapılan tespitlerin, dış tehdidi belirleyici olarak gören anlayışların getirdiği yanlışlardan arınmış olduğu anlamına gelmiyor.

Benimsenen doğru siyasetlerin başka açıklamaları da var. Parti, halkı savunma perspektifine her zaman sadık kaldı. "TİKP'li haksızlığa boyun eğmez" şiarını hiçbir zaman elden bırakmadı. Ayrıca, TİKP alt stratejide ve bazı siyasetlerde sınıf uzlaşmacılığı hatasını işlemekle birlikte, teori ve programında devlet, ordu, devrimin karakteri ve biçimi, enternasyonalizm gibi konularda temel devrimci kavrayışları korudu.

TİKP Genel Başkanı, 1979 yılında yayımlanan "Türkiye Devriminin Yolu" kitabında şöyle yazıyordu: "Merkezî görevin milli bağımsızlık mücadelesi

olması, büyük burjuvazi ve toprak ağalarına karşı mücadelenin tatil edilmesi veya zayıflatılması demek değildir. Biz bütün görevlerimizi Milli Demokratik Devrim hedefini gözeterek yerine getireceğiz... Ancak toprak ağalığının yok edilmesidir ki, feodal parçalanmayı kaldırır, köylülüğü birleştirir ve Türkiye halkının iki süper devlete karşı birliğini güçlendirir. Ancak halkın özgürlük ve demokrasiye kavuşmasıdır ki, yabancı düşmanlara karşı birliğimizi sağlam bir temele kavuşturur! Ancak Kürt milliyeti üzerindeki baskıların son bulması ve milli eşitliğin sağlanmasıdır ki, iki süper devletin milli düşmanlıklardan yararlanma emellerini suya düşürür ve iki milliyetten Türkiye halkının birliğini güçlendirir. Bu sebeple demokrasi ve özgürlük için mücadele, milli bağımsızlık için mücadeleden ayrılamaz. Demokrasi mücadelesinin her kazancı, milli bağımsızlık mücadelesini güçlendirecektir." (Türkiye Devriminin Yolu, s.115)

"Devlet Partisi" ve 12 Eylül'e gidiş süreci

TİKP, yaptığı hatalı dünya ve Türkiye tahlili yüzünden 12 Eylül darbesine doğru giden gelişmeleri sağlıklı bir şekilde tahlil edemedi. Siyaset sahnesinde yer alan çeşitli güçleri, olduğundan daha değişik değerlendirdi, dost-düşman ayrımında ciddi hatalar yaptı. 1980 Mayıs ayına kadar, Türkiye'nin, hep 12 Mart'tan uzaklaşma yönünde ilerlediğini söyledi. 1980 Mayıs ayından itibaren ise, faşizmin yeniden tırmanışa geçtiği tahlilini yapmaya başladı ve bir darbe ihtimalinin gündemde olduğunu belirtti. Ama bu darbenin MHP ve Kontrgerilla tarafından hazırlandığını düşünüyordu. MHP'nin bu yönde çabaları ve müttefikleri vardı ama, darbeyi MHP değil, TİKP'nin o zamanlar "Devlet Partisi" olarak adlandırdığı hakim sınıf kesimleri yaptılar.

Şüphesiz burada, MHP'ye karşı mücadelenin rolü önemli. MHP tecrit edildiği için darbenin merkezi veya kanadı olamadı.

1978 yılının sonlarından itibaren kitle hareketinin durumuna ilişkin tahliller ve bu tahlillerden hareketle geliştirilen siyasetler büyük ölçüde doğruydu.

1978 sonundan itibaren 6 yıldır yaşanan "12 Mart'tan uzaklaşma süreci" tersine döndü. Kitlelerin Ecevit iktidarından beklentilerinin boşa çıkması, solun önemli bir kısmının devletle erken bir hesaplaşma çizgisine girerek güçleri heder etmeleri ve halktan gittikçe kopmaları, hakim sınıfların en geri kesimlerinin tertip ve provakasyonlarının etkili olması ve kitlelerin siyaset meydanlarını yavaş yavaş terketmeleri bu yeni sürecin başlıca özellikleriydi.

TKİP, dış tehdit belirleyicidir dedi. Buna göre ülkemizdeki bütün gelişmeler son tahlilde dış etkene bağlı idi. Bütün siyasal kuvvetler, partiler ve sınıflar dışardan gelen tehdide göre tavır alacaklardı ve alıyorlardı. Parti dünya ölçeğinde yaptığı hatayı Türkiye ölçeğinde de tekrarladı. Önkabulden hareketle olgulara baktı. Tahlillerini olgularda sınamak yerine, olguları tahlillerinde "sınadı". Çeşitli sınıflara ve bu sınıflara ait siyasal kuvvetlere, olmayan nitelikler yüklemesi, sınıf uzlaşmacılığına yol açtı.

TİKP, 1979 yılından itibaren Devlet Partisi'nin artan etkisini saptamıştı. Bu saptama, parlamento dışı güçlerin parlamentoyu devre dışı bırakma olanaklarının gelişmesi olarak değerlendirilebilirdi. Sınıf tutumundan uzaklaşma, Devlet Partisi'nin oynadığı vahim rolün görülmesini engellemektedir.

TİKP'nin 1. Kongresi MK Raporu'nda Devlet Partisi'nin tanımı şu şekilde yapılmış: "Devletle ordunun üst kesimlerini elinde tutan güçler, hakim sınıfların ve devletin bütünsel menfaatlerini savunmaktadırlar. Devlet Partisi adını verdiğimiz bu güç, hakim sınıfların Sovyetler Birliği'ne karşı en uyanık kesimidir". Gözden kaçırılan, daha doğrusu ABD barış cephesi içinde görüldüğü için fazla önemsenmeyen nokta şuydu: S.B'ye karşı en uyanık olan burjuva kesimi, ABD işbirlikçiliğinde en öndeydi. Raporda daha sonra S.B.'ye karşı olmanın Devlet Partisi'nin olumlu yanı olduğu belirtilmiş. Olumsuz yanı ise, halka ve özgürlüklere karşı olmak şeklinde saptanmış.

Parti dış etkenin belirleyiciliği tespitinden hareketle, Türkiye'nin belli başlı siyasal güçleri, aksi tutumlar içine girseler de, eninde sonunda bu tehdit karşısında, içte, demokratik tutumlara yönelmek zorunda kalacaklar diye düşündü ve buna uygun bir tutum belirledi. Bir başka tespit, istikrarsızlığın saldırgan güç olan S.B'ye yarayacağı ve ABD'nin bundan dolayı daha büyük istikrarsızlıkların kapısını açacak bir darbe girişiminde bulunmayacağı idi. Gerçi 1 Haziran 1980 Başkanlık Kurulu kararı, ABD'den gelecek bir darbe tehdidini tartışıyordu fakat genel olarak TİKP'nin tutumu doğru değildi.

Oysa 1980 öncesinde derinleşen ekonomik kriz ve terör ortamı, Türkiye'nin olağanüstü bir dönemi yaşadığını gösteriyordu. Hakim sınıflar bu gidişe bir çözüm bulmak zorundaydılar. Uluslararası çevrelerin dayattığı 24 Ocak 1980 politikalarını özgürlüklerin göreli de olsa varolduğu, grevli, toplu sözleşmeli, sendikalı bir Türkiye'de uygulamak kolay değildi. Öte yandan artan şiddet olayları da müdahale için kamuoyunda elverişli bir ortam yaratıyordu. O günkü durum uzun boylu devam edemezdi. Parlamenter çerçeve içinde çözüm olanakları daralmıştı. Çünkü parlamento hakim sınıfların geniş kesimlerinin iktidarı paylaşması için bir zemin yaratıyordu. Oysa 24 Ocak çizgisi, burjuvazinin geniş kesimlerinin de yeniden bölüşüm mekanizmalarının kenarlarına sürülmelerini gerektiriyordu. Ayrıca parlamento kendi varlığını korumak için gerekli siyasal uyanıklıktan yoksundu, durumun vehametinin gerektirdi-

ği radikal tavırları alamıyordu. Bu ortamda, Bülent Ecevit, 24 Ocak politikalarının ancak "Latin Amerika tipi bir diktatörlük"le uygulanabileceğini belirtti. Geçmişte parlamenter sağa destek veren hakim sınıf kesimleri ise,darbeci çözüme yönelmeye başladılar. Bunlar "Türkiye mi, demokrasi mi" gibi bir tercihle karşılaştıkları zaman demokrasiyi feda edeceklerini söylüyorlardı. Darbeyi doğrudan bir çözüm olarak öneren ve "ara rejimin" anayasasını yapan mihraklar da ortaya çıkmıştı. ABD, İran ve Afganistan'da önemli mevziler kaybettikten sonra, Türkiye üzerindekidenetimini pekiştirmek durumundaydı. Bütün bu olgular, krize yukardan aşağı bir devlet çözümünün gündeme geldiğini gösteriyordu. Böyle bir çözümü engelleyecek bir halk hareketi yoktu. Tersine halkın mücadelesi daha 1979 başında inişe geçmişti. Kuvvet ilişkileri ve ortam darbecilerin lehine gelişiyordu.

1979 ara seçimlerinde Demirel ve Ecevit bir "ara rejim" tehlikesine ısrarla dikkat çektiler. Ülkenin iki büyük siyasal partisinin böyle bir tehlikenin üzerinde durmaları uyarıcı olmalıydı. TİKP ise, uluslararası durumun ve ülke koşullarının bir "ara rejime" elvermeyeceğini söyledi. Ordu hiyerarşisi 1980 başında bir "Uyarı mektubu" veriyordu. Bu mektup, aslında politika arenasına doğru önemli bir çıkıştı. TİKP, "Uyarı uyarı olarak kalmalıdır" dedi, fakat olayı ve süreci ağırlığınca değerlendiremedi, darbe tehdidinin karşısındaki etkenleri daha kuvvetle vurguladı.

12 Eylül'e giden süreç içinde esas vuruşun MHP Kontrgerillaya yöneltilmesi doğruydu. Ancak Devlet Partisi konusundaki yanlış tahlil, hiyerarşiden gelecek müdahalelere karşı uyanıklığı köreltiyordu.

12 Eylül yapıldığı anda, Partinin durumu tahlil ederek cephesini bütün gücüyle 12 Eylül güçlerine karşı dönmesi gerekirdi. Bir yandan TİKP'nin "Devlet Partisi"ne karşı hatalı tahlili, öte yandan 12 Eylül yönetiminin MHP'nin de üzerine giden uygulamaları, TİKP'nin 12 Eylül darbesine karşı daha ilk günden cepheden aktif bir mücadele yürütmesini engelledi. O sırada 12 Eylül, MHP'nin yer aldığı sağ kutup ile halk arasında hakim sınıfların merkezî kuvveti olarak değerlendirildi. Oysa darbeyle birlikte MHP'nin önemi kalmamıştı ve hedef alınacak bir numaralı güç, artık generaller cuntasıydı.

Partinin dünya ve savaş tahlilinden kaynaklanan genel tutumu 1984 yılına kadar devam etti. 12 Eylül'ü "Devlet Partisi" yapmıştı. "Devlet Partisi" bütün olumsuzluklarına rağmen hakim sınıflar içinde Sovyet tehdidine en açık tutumu alan kesimdi. Bu tahlilin hâlâ devam ediyor olması nedeniyle özellikle ilk başlarda, askerî rejimin parlamentoyu kapatmasına, siyasi partilerin faaliyetlerini durdurmasına ve girişilen yoğun tutuklamalara, basın üzerinde yoğun baskılara, "Demokratik olmayan bir Türkiye dış tehdide karşı direnemez" tezleriyle karşı çıkıldı. *Ufuklar* dergisinde de demokrasi ve özgürlükler, dış tehdide karşı daha güçlü bir Türkiye gerekçesiyle savunulmaktadır. Bu anlayışlar Mahkemelerde yapılan sorgu ve savunmalar da da kendini devam ettirdi. Bu sorgu ve savunmalarda mevcut yönetime açılmış bir kredi vardır. Savunmalarda TİKP'yi aklatmak, diğer kaygıların önüne geçti. Daha önceden bulanmış olan sınıf tutumu devam etmektedir. Temel konulara ilişkin ideolojik tavırlar net bir şekilde savunulmamaktadır.

Savunma Taktiği

1978 yılı sonlarından itibaren kitle eyleminin içine girdiği, durgunluğu ve gerilemeyi tahlil eden parti, savunma taktikleri benimsedi ve diğer sol gruplara da bunu önerdi. Parti, böylece devrimci mücadelenin kitlelerin durumuyla doğrudan ilişkisinin bilincinde olduğunu, siyasetlerini buna göre belirlediğini gösterdi.

Parti Genel Başkanı Doğu Perinçek, 13 Temmuz 1980 tarihli *Aydınlık* gazetesindeki başyazısında "Apaçık ortadadır ki, Türkiye devriminin önündeki sorun, bugün yeni mevziler ele geçirmek değil, kazanılan mevzileri koruyabilmektir. Bugün... statükoyu koruyabilmek başarı olacaktır." diyordu. Parti, daha önce de kendi dışındaki sol grupları devletle erken hesaplaşma çizgisi nedeniyle uyarmıştı. Parti Genel Kongresi'nde Genel Başkan şöyle diyordu: "Boy ölçüşme iddiasıyla ortaya çıkanlar, hiç kendi boylarını ölçmüyorlar . Bunların akılları varsa yapmaları gereken şey, her türlü çatışmayı ılımlılaştırmak olmalıdır. Akılları varsa, siyasi mücadelenin mümkün olduğu kadar şiddete başvurmaksızın cereyan etmesi için çalışır, buna uygun taktikler ararlar. Hesaplaşma isteyen üstün durumda olmalıdır, gücü olmalıdır. Savaşçının en temel kuralı budur. Bunlar Kontrgerilla politikasına alet olmaktadırlar. Ne diyor Kontrgerilla teorisi: Asi güçleri zayıf bulunduğu anda, kesin sonuçlu bir hesaplaşmaya kışkırtmak! İşte onlar böyle bir hesaplaşmaya girmektedirler. İntihar çizgisinin içine girmişlerdir."

Partinin uyarıları etkili olmadı. Niçin olmadı? Parti'nin burada sorumluluğu nedir? İlerde, partinin kendi dışındaki sol'a karşı tutumunun incelenmesinde buna cevap arayacağız. Sol'un önemli bir kesimi, hesaplaşma çizgisinde ısrar ederek, 12 Eylül'ün kamuoyu yaratmasına ve başarısına yardımcı oldu, halkı tarafsızlaştırdı, hatta yer yer 12 Eylül'ün yanına itti. Anayasa'nın % 93 oy olmasında bunun payı büyüktür. Parti ise, izlediği savunma ve iç barış taktiklerinin yardımıyla birikiminin bir kısmını koruyabildi ve daha sonraki mücadelelere bir kuvvet aktarabildi. Aynı zamanda geniş halk kesiminin gözünde sol'un prestijini belli oranlarda korudu.

İç Barış Siyaseti

Parti, 1978 yılından sonra, iç barış siyasetini savundu. TİKP, iç savaşın kışkırtıcıları olarak Moskova'yı, MHP'yi ve Kontrgerillayı görüyordu. S.B.'nin 1970'lerin ikinci yarısında Türkiye, İran ve Pakistan gibi ükelerde istikarsızlığı körükleyen politikalar izlediği bir gerçekti. TKP'nin 1978'lerde Türkiye'yi emperyalizmin "zayıf halkası" olarak görmesi, "savaş komiteleri kurmak" ve "barikatlara" sloganları ile ifade edilen siyasetleri, S.B.'nin bölge ülkelerine ilişkin faaliyetlerinden kopuk değildi.

İç çelişmelerin eşas olması her zaman hücum taktiğinin izlenmesini gerektirmez. Tarih devrimcilerin önüne varolan durumu koruma görevini de koyabilir, 1978-80 yılları Türkiyesi'nde olduğu gibi. Sorun, kitle hareketinin iniş-çıkış ve güçler dengesini doğru tahlil edebilmektir.

Öte yandan, iç savaş politikasının asıl uygulayıcıları olan MHP ve Kontrgerillanın, sol gruplar içinde, istedikleri zaman istedikleri minderde hesaplaşmaya çağırabilecekleri birçok örgüt bulabildiği ise, bir başka gerçekti. 1978 sonrası varolan ortam, devrimci bir durum değildi. TİKP, 1978 yılında şu tespiti yapıyordu: "Devrim, kitle eyleminin yükselişinden doğar,yoksa halk içindeki kargaşalıktan değil. Devrim, Türkiye halkının düşmanlarının büyük zorluklar içinde düştükleri ve birbirine girdiği şartlarda doğar, yoksa halkın birbirine girdiği şartlarda değil."

1978 yılından sonra durum buydu.MHP, Kontrgerilla ve 12 Eylülcü güçler bundan memnundu. Öte yandan Parlamentonun korunmasından yana olan kuvvetler gelişmelerden rahatsızdı. Çünkü gelişmeler, parlamentoyu okka altına götürüyordu. Bu nedenle 1979 yılı ile birlikte savunma siyaseti izlemesi gereken devrimcilerin, bu siyasetlerini "iç barış"ı savunmak olarak formüle etmeleri doğru olurdu. İç barış en başta halkın ve ayrıca parlamentoyu savunan güçlerin talebiydi. Ancak böyle bir siyaset sosyalist sola geniş kitlelerin gözünde haklılık sağlayabilir, 12 Eylülcülerin İç Barışı sağlama demagojilerini teşhir edebilir, gereğinde her araçla direnmenin haklı zeminini yaratabilir ve solun kendi güçlerini korumalarını mümkün kılardı.

Partinin bu politikasının gerekçeleri arasında dış tehdidin birinci sırada yer alması aslında gerçeklerin üzerine yapıştırılan yapay bir gerekçeydi.

"Milli Birlik hükümeti" siyaseti

Ecevit hükümeti'nin Türkiye'nin hiçbir sorununun altından kalkamayacağı anlaşıldıktan sonra, TİKP, "Moskova'nın yıkılıcığına ve faşist teröre karşı Milli Birlik Hükümeti"nin kurulması önerisini getirdi. Parti, bu çağrıyı Ecevit'e de yaptı. Ecevit, henüz iktidarda olduğu zaman bu çağrıya itibar etmedi. Aynı yılın sonbaharında yapılan ara seçimlerden sonra iktidardan çekildi ve benzer bir çağrıyı bu sefer kendisi yaptı. Ama iş işten geçmişti . Birkaç yıl sonra, 12 Eylül darbesini önleyebilecek tek seçeneğin teröre bulaşmamış parlamenter güçlerin anlaşması ve ortak hükümeti olabileceği, Türkiye' de oldukça geniş kesimler tarafından ifade edilecekti. Nitekim 12 Eylül'ü göğüslemek için gerçekleştirilemeyen bu mutabakat, 12 Eylül'den çıkış için gündeme geldi ve belli ölçülerde uygulandı.

MHP ve Kontrgerillaya karşı mücadele

TİKP'nin faaliyetlerinin büyük çoğunluğunu bu dönemde, MHP'ye karşı mücadele oluşturdu. TİKP 1. Kongre'sinde MK tarafından sunulan Rapor'da bu konuda şunlar yazılmaktadır: "Moskova'nın kışkırttığı ve yönlendirdiği terör, MHP ne zaman köşeye sıkıştıysa imdadına yetişmiştir. MHP'yi AP ile, sıkıyönetimle ve CHP ile aynı kefeye koyan siyasetler, Türkeş'lere sıkıştığı köşede soluk alma fırsatı vermiştir. Pusu kurup adam öldürmek, banka soymak, halktan zorla para almak, okulların kapılarını ve sokak başlarını keserek zorbalık uygulamak halkın gözünde solun itibarını düşürmüş, halkı tarafsızlığa itmiş ve MHP'nin işine yaramıştır." (TİKP'nin Siyasi Çizgisi, s. 71)

Parti, faşist teröre karşı mücadelede kitle çizgisini benimsedi. Bu çizgi en başarılı şekilde 1980 yılı yaz aylarında uygulandı. Daha doğrusu iki yıl boyunca geliştirilen politikanın en etkili, en olgun uygulaması 12 Eylül'ün eşiğinde yapıldı. Bunda 1 Haziran 1980 Başkanlık Kurulu Kararı'ndaki olumlu yöneliş etkili oldu.

1979 yılı sonlarında tek başına hükümet kurmuş olan Adalet Partisi, bir süre sonra 24 Ocak Kararları'nı uygulayabilmek amacıyla ihtiyaç duyduğu koşulları sağlayabilmek için, bir yandan yoğun bir şekilde devlet terörüne başvururken, diğer yandan faşist cinayet çetelerinin yardımı ile sosyalist güçleri ezme politikasını uygulamaya koymuştu. Öte yandan 1980 yılının Nisan-Mayıs aylarında, birçok kişi, MHP'nin artık bir olgu olarak kabul edilmesi gerektiğini düşünüyordu. Türkeş'in partisi bir önceki yıl içine düştüğü tecrit çemberini kırmış, AP Hükümeti'nin de büyük yardımıyla, toplumun gittikçe daha geniş kesimlerinde kabul görmeye başlamıştı. İşte bu sırada TİKP; Mayıs 1980'de "Günün görevi, MHP'nin başını çektiği faşist saldırıyı göğüslemek ve püskürtmek, halkın can güvenliğini, özgürlükleri-anayasayı ve parlamentoyu savunmaktır." tespitini yaptı. MHP'nin Çorum'da yaptığı katliamı teşhir eden uzun süreli, etkili bir yayına girişti. Hemen ardından Adnan Özçiftçi'nin itirafı ile bu partinin ordu içindeki faaliyetlerini teşhir etti. Ardından

MHP'ye etkili bir darbe vuruldu: MHP Hukuk Masası'ndan Ali Yurtaslan'ın itirafı yayınlandı. Bunun üzerine 'artık, MHP'yi Türkiye'nin meşru bir kuvveti olarak görmek gerekir' diyenler bu fikirlerini terketmeye başladılar. MHP ile uzlaşan birçok kuvvet dört aylık yoğun teşhir kampanyasının sonunda, MHP'ye karşı tutum almaya yöneldi. 12 Eylül darbesi olduğunda *Aydınlık* gazetesi, İstanbul semtlerindeki MHP çeteleri üzerine yayın yapıyordu. Bütün bu teşhir kampanyaları, askeri yönetimi darbeden sonra MHP'ye karşı harekete geçmek zorunda bıraktı. Bu gerçeği Türkeş, daha sonra mahkemede; "İddianame, *Aydınlık* gazetesinin bize yönelttiği suçlamaları tekrarlamaktadır" diye söyleyecekti.

Gençlik Siyaseti

TİKP, gençlik politikasını; "Bir avuç faşist katil dışında, hangi siyasal görüşten olursa olsun şebekesi olan herkesin öğrenim özgürlüğünü savunmak" olarak belirledi. Farklı görüşlerden insanlara öğrenimi yasaklayan anlayışların hangi ad altında savunulursa savunulsun özünde aynı olduğunu ve bunun, bu politikanın asıl sahibine, yani MHP'ye hizmet edeceğini söyledi. Zaman TİKP'nin bu politikasının da doğruluğunu gösterdi.

Parti politikasını gençlik içinde etkili kılamadı. Çünkü gençlik içinde bir kuvvet yaratamadı. Parti ilk başlarda hatalı bir kitle örgütleri siyaseti sonucu, gençlik içindeki kuvvetlerini, gençliğin geri kalan kısmından kopardı; daha sonraları ise, "maceracılıkla arasına kesin bir sınır çizmekten" yola çıkarak, gençlik içinde sol'un ve gençliğin geniş kesimlerinden koptu. Bu durumda partinin gençlik politikası, dışardan gençliğe önerilen politikalar olarak kaldı ve etkili olmadı. Ayrıca eğer Sol'un büyük çoğunluğu yanlış bir eylem çizgisinin peşinden gidiyorsa, gençliğin içinde kalarak ısrarla doğru eylem çizgisini savunmak, yanlışları eleştirmek, benimsenmesi gereken doğru davranış biçimiydi.

İşçi politikası

1975 yılından sonraki dönemde Aydınlıkçıların işçi sınıfı içindeki çalışmalarda temel sloganı "Kıralım revizyonist zinciri sendikalar işçinin" idi. Bu dönemde işçi sınıfının en ileri ve mücadeleci kesimleri DİSK içinde bulunuyordu. DİSK'te de Maden-İş, motor sendika durumundaydı. Maden-İş'te ve buradan hareketle DİSK'in bütününde revizyonist çizginin önemli bir etkinlik sağlaması, bu konfederasyonda sendika içi demokrasinin tahrip olmasına, katı bürokratik bir yapı oluşmasına ve genel planda da Sovyetler Birliği'ne paralel politikalar izlemesine yol açtı. Bu durum işçi sınıfı içinde revizyonizme karşı mücadeleye önem verilmesini gerektiriyordu ama bunu bütün politikaları belirleyen odak sorun haline getirmek yanlıştı. Sınıfın genel istek ve sorunlarına ve Amerikancı sarı sendikacılığa karşı mücadeleye ağırlık vermeye devam etmek, buna bağlı olarak ve bununla çeliştiği noktalarda revizyonist sendikacılığa da tavır almak doğruydu.

Sendikalar içindeki çalışmanın ihmal edilmesi birdiğer hatadır. Tabandaki ve sıradan işçiler arasındaki çalışmayı tek çalışma biçimi olarak almak sendikaları sarı sendikacılara ve revizyonist etkilere terk ediyordu.

Parti, dar bir kitle örgütleri siyaseti izledi. Biraz kuvvet yarattığı birçok alanda kendisine ait "kitle örgütleri" kurmaya yöneldi. TİKP, gerçek kitle örgütleri içinde uzun süreli ve sabırlı bir çalışma yerine, hemen kumanda edebileceği küçük araçlara sahip olma yolunu seçti.

1977 yılında gerçi bu konudaki hatalı eğilimler eleştirildi. Ama TİKP, bir bakıma bu konudaki hatasını düzeltme şansını kaybetmiş durumdaydı. 1977 yılında hatalı baş düşman ve merkezî görev tespitleri öte yandan sol'daki önemli yanlış eğilimler solun geri kalan kısmıyla duvarlar örmüş durumdaydı. Böylece daha önceleri kitle örgütlerine hatalı bakışın eseri olan ayrı "kitle örgütleri", bu yıldan sonra bir olup-bitti halinde devam etti.

Parti, büyük Kongresinde, iki büyük sendika konfederasyonu, Türk-İş ve DİSK hakkında eskiden yapılan değerlendirmelerin artık geçerli olmadığını kabul etti. DİSK, sarı sendikacılığa karşı mücadele içinde kurulmuş ve 1975 sonrasındaki yıllara kadar işçi muhalefetinin yöneldiği mihrak olmuştu. Ama revizyonist hakimiyet, giderek DİSK'in oynadığı bu rolü ortadan kaldırdı. 1980'e doğru artık DİSK'e olan yönelim durmuş, hatta yer yer Türk-İş'e bağlı sendikalar yeniden güç kazanmaya başlamıştı. Parti, Kongre'de bu tespitleri yaptı ve bunlar gerçekti. Ama buradan hareketle, Türk-İş'in daha olumlu bir noktaya geldiği şeklindeki tahlil hatalıydı. Türk-İş'in Sovyetlere karşı tutumu ve iç barış gibi konulardaki yönelimlerinden hareketle ve bu arada DİSK'le rekabet zorunluluğu yüzünden işçi hakları konusunda daha dikkatli hale gelmesine bakarak yapılan bu değerlendirme tek yanlı ve sübjektifti. Öte yandan sosyalist işçi potansiyelinin önemli çoğunluğu o zaman da DİSK içindeydi.

24 Ocak kararlarından sonra hükümet yoğun bir şekilde tensikatlara girişti ve bunu devlet terörüyle destekledi. Bu, sınıf içinde büyük hoşnutsuzluklara yol açtı. Bazı sol gruplar, bu hoşnutsuzluğu kitle çizgisini gözetmeyen eylemlere yönelttiler. Hükümet ise bu eylemleri bahane ederek daha büyük terör uygulamalarına ve tensikatlara girişti. Partinin bu gelişmeler karşısındaki tavrı, dışardan hem hükümetin uygulamalarını, hem sol grupların eylemlerini eleştirmek oldu. Sol grupların maceracı eylemleri abar-

tıldı, kitle eylemlerine gereken önem verilmedi.

Sosyalist solla ilişkiler

TİKP'nin yeni bir dünya ve Türkiye tahlili yaparak cephesini SB'ye dönmesi, sosyalist solun çeşitli grup ve örgütleriyle ilişkilerini etkiledi. Bu tahlil sonucu TKP, TİP, TSİP gibi SB ile derece derece bağları olan örgütler "SB'nin beşinci" kolu veya "Rus uşağı" ilan edildi. Bu örgütler halkın safında değil, düşman saflarda görülüyordu. Oysa bu örgütler, Türkiye'deki saflaşmada halk kuvvetlerinin içinde yer alıyorlardı.

Anti revizyonist gruplara gelince, Aydınlıkçılar 1975 yılında bu grupları "Proleter Devrimci" olarak değerlendirdi ve birleşmeyi gündeme getirdi. Aydınlıkçıların önerisi, bir programda anlaşmak, grupları dağıtarak birlikte yerel kongreler ve ulusal kongre ile tek bir partide birleşmekti. Bu öneri kabul edilmedi.

1970'lerde doğru göreli olarak anti-revizyonist gruplarda yoğunlaşıyordu. Ancak bu doğru, anti-revizyonist gruplar birleşemediği için parçalara bölünmüştü. Doğru, gruplardan birinin tekelinde toplanmıyordu, tersine gruplara dağılmıştı. Yanlışlar da gene gruplara dağılmıştı. Çeşitli örgütlerin kuvvetli ve zayıf yanları vardı.

1 Mayıs 1977 tertibi, TİKP'nin kendi dışındaki sosyalist sol ile ilişkilerinde dönüm noktası oldu. O yılın 1 Mayıs'ına sol düşmanca bir kamplaşma içinde girdi. Aydınlıkçıların bir kısım solu "Rus uşağı" ilan etmesi, bu kamplaşmanın oluşmasında olumsuz rol oynadı. Öte yandan özel olarak 1 Mayıs olayında, sol gruplardan bazılarının, Aydınlıkçıların 1 Mayıs öncesindeki açık uyarılarına rağmen göz göre göre halkta derin izler bırakan bir tertibe olanak vermelerini değerlendiren Aydınlıkçılar yeni politika belirledi. TİKP 1. Kongre Raporu'nda bu politika şöyle açıklanıyordu:

"Partimiz... Kendisine 'solcuyum' diyen grup ve tekkeleri birleştirme siyasetini reddetmiş, sınıfı ve halkı birleştirme siyasetini benimsemiştir. Çünkü bu iki siyaset son yıllarda birbiriyle çelişir hale gelmiştir. Bugün daha berrak olarak görüyoruz ki, toplumun tortusuna dayanan sahte solcu örgütlerle birlikte yürüyen, halkla birlikte yürüyemez. Devrimci hareket içinde bir sapma olarak ortaya çıkan maceracılık ve revizyonizm, zamanla esas olarak halk düşmanı bir karakter kazanmıştır. İçtenlikle devrim isteyen, fakat bu akımın etkisi altında olan devrimcileri kazanmanın yolu da, bugün sınıfla birleşmek ve sınıfın çizgisini somut olarak onlara göstermektir." (TİKP'nin Siyasi Çizgisi, s.60)

TİKP'nin birçok solcu grubu, "sahte solcu" diye nitelemesi, onların "toplumun tortusu" haline geldiklerini ve "halk düşmanı" karakter kazandıklarını ileri sürmesi çok ciddî bir hatadır. "Sahte solcu örgütlerle yürüyen, halkla birlikte yürüyemez" tespiti, yanlış olmanın ötesinde TİKP'yi olumsuz etkileyen sonuçlar getirdi. TİKP ile ideolojik yönden kendisine en yakın olan anti-revizyonist gruplar arasında bile bağlar koptu, yer yer düşmanlıklar doğdu ve gelişti. TİKP ile bu gruplar arasındaki bağların kopması ve ortak eylem zemininin dağılması, hem TİKP'nin bu grupları doğru eylem çizgisi açısından etkilemesi hem de kendi hatalarını yenmesi olanaklarını ortadan kaldırdı.

TİKP maceracı eğilimlerin artık halk düşmanı bir karakter kazandığı şeklindeki tespiti yüzünden halk içindeki birçok çelişmeyi, halk ile düşman arasındaki çelişme gibi gördü. Dolayısıyla devlet ile bu gruplar arasındaki çatışmayı da yanlış değerlendirdi ve bu çatışmalarda yanlış tutum aldı.

1978 yılında TİKP'nin büyük siyasal güçlerle mücadele arenasına çıkma kararı son derece doğruydu. Böylece geniş kitleler açısından ve iktidar perspektifiyle olaylara yaklaşabildi. Parti'nin AP'yi MHP'den ayırmaya çalışan tutumu bunun ifadesiydi. AP, CHP, MSP gibi, ülkenin en büyük siyasi güçlerini anayasa parlamento ve iç barışı koruma konusunda ortak tavıra zorlama çabaları da bu kararın sonucuydu. TİKP'nin bu çağrılara AP, CHP ve MSP'yi dahil edip, çeşitli sol grupları bunun dışında görmesi, o gün yaptığı dünya ve Türkiye tahlillerinin sonucuydu ve sağ bir çizgiye yol açtı. 1977'de yanlış siyasetlerden kendini ayırmak şeklinde başlayan tavır alma, giderek çeşitli sol grupları proleter devrimci kavramı içinde görmemeye kadar vardı. 26-29 Mayıs 1979 tarihinde toplanan Parti Meclisi'ne, Merkez Komitesi'nin sunduğu raporda "Doğu Bölgesi dışında proleter devrimcilerin birliğini esas olarak gerçekleştirdik" tespiti yapılmış. Gerçeklerden kopuş burada açık bir şekilde görülüyor.

Burada birinci olarak "Proleter Devrimci" tanımının daraltılması sözkonusudur. Aydınlıkçılar sadece dünya ve Türkiye tahlillerini benimseyenleri "Proleter Devrimci" olarak gördüler. İkinci olarak böylece kendi durumlarının teorisini yaptılar. 1977 sonrasında kendilerini solun geri kalan kısmından ayırmaları birleşmeyi fiilen olanaksız kılmıştı. Bu olanaksızlık diğer sol grupların "Proleter Devrimci" olmadıkları açıklamasıyla savunulmaya çalışıldı.

TİKP, sol içi şiddete karşı açık bir tavır aldı. Partinin diğer grupları ile ilişkilerini asıl gerginleştiren bu tutumu oldu. Aydınlıkçıların "İhbarcılık yaptığı" şeklinde saldırılara uğramaları buradan kaynaklandı. Parti bu konuda bir ilke tutumu belirledi. Sol grupların birbirlerini öldürmeye kadar varan eylemlerini 'hatalı eylem' olarak görmek mümkün değildi. Bu tavrın üzerine açık bir şekilde ve fedakârca yürümeden, bu tutumları halk içinde teşhir etmeden halka güven vermek olanaksızdı. Sorun, Sol'un ya-

şama hakkı vb. konularda burjuvazinin ötesinde bir özgürlük kavrayışına sahip olduğu, Sol'un kendi hukukuyla bağlı olduğu mesajını vermekti.

1978-1980 yılları arasında çeşitli sol grupların birbirlerinden öldürdükleri insan sayısı yüzlercedir. Bunun içinde gruplardan ayrıldıkları için öldürülenler vardır. Türkiye devrimcileri, çok haklı olarak Türkeş'in, "Davadan döneni vurun" emrini, bu siyasi akımın halk düşmanı karakterinin bir sonucu olarak gördüler ve teşhir ettiler. Ama aynı tutumlar solda görülünce susmak, herhalde devrimci bir tutum değildi. Ayrıca sol içi çelişmeleri öldürerek çözme tavrı vardı. Tunceli'de bir tavuk hırsızlığı tartışması yüzünden 6 kişi öldürüldü. Antep'te iki sol grup arasındaki çatışmalarda kısa bir süre içinde 13 devrimci, Diyarbakır ve Mardin'de, gene iki sol grup arasında meydana gelen çatışmalarda birkaç ay içinde 20-30 devrimci hayatını kaybetti. 1978 yılında yeni ortaya çıkan "Beş parçacılar" adlı grubun bütün önde gelenleri öldürüldü. İstanbul'da 1979-80 yıllarında öldürülen 13 Tekel işçisinden 11'i solcular tarafından öldürüldü. Bütün bu olaylar herhalde sıradan hatalar olarak ele alınamaz. *Aydınlık* gazetesi, sıkıyönetim tarafından yasaklanan "Bilinmeyen Sol" dizisine başlarken bütün bu konularda soldan gelen eleştirilere şu cevabı vermekteydi:

"1- *Aydınlık*, Marksistlerin, devrimcilerin emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı mücadele sırlarını korumaya özen gösterir. Devrimci faaliyetleri ve devrimcileri ele verenler, karşılarında daima gazetemizi bulacaklardır.

"2- Aydınlık, hatalı eylemler yapanların da açığa vurulmasına karşıdır. Çünkü hata yapan insanlar, zamanla gerçeği görebilir ve devrim saflarına kazanılabilir.

"3- Ancak, halkı, devrimcileri ve milli bağımsızlığımızı doğrudan doğruya hedef alan kasıtlı eylemlere girişenleri açığa çıkaracak ve halka ilan etmeye devam edeceğiz. Örneğin devrimcileri ve halktan insanları kasten öldürenlerle, yabancı devletlere Türkiye'nin milli savunması ile ilgili sırları verenlerden hesap sorulması için mücadelemizi sürdüreceğiz." (Aydınlık 3 Nisan 1979)

Burada açıklanan tavır doğrudur. Ancak bu tavır, maceracılığın halk düşmanı bir karakter kazandığı tahlili ve merkezi görevin "Savaşa hazırlanmak ve yurt savunmasını güçlendirmek" olduğu şeklindeki tespitle birleştiğinde pratikte diğer sol gruplara karşı, birçok yanlış tutumun alınmasını da getirdi. Örneğin 1980 yılının Ocak, Şubat, Mart aylarında bu yanlış tavrın en uç örnekleri sergilendi. Bu dönemde yapılan "Kurtarılmış Bölgeler" yayını son derece hatalı olmuştur. Bu yayın bir müddettir sürdürülen sağ çizginin sınıf uzlaşmacılığında uç bir noktaya vardığının kanıtı olarak alınabilir. Gerçi söz konusu aylarda TİKP dışındaki sol, zorla kepenk indirme vb. gibi eylemlerle doğrudan halkı hedef alan eylem çizgisinde bir üst noktaya sıçramıştı. Ama aynı aylar, AP azınlık hükümetinin 24 Ocak kararlarını aldığı, devlet terörünü yoğun bir şekilde uygulamaya başladığı ve MHP terörüne her zamankinden daha fazla arka çıktığı aylardı. Bu bakımdan 1980 yılının Ocak, Şubat ve Mart aylarında Parti, hem esas vurulması gereken hedefi yanlış seçti, hem de izlediği bu politika nedeniyle diğer sol gruplar ile kendi arasında olan açıklığı derinleştirdi.

Parti çok geçmeden hatada aşırıya varan bu durumu düzeltti. Nisan ayından itibaren artan devlet ve MHP terörü üzerinde durmaya başladı. Mayıs ayında ise günün görevinin MHP terörünü göğüslemek ve püskürtmek, özgürlükleri savunmak olduğu tespitini yaptı. Buna bağlı olarak kendi dışındaki sola karşı tavrını da gözden geçirdi. 1-2 Haziran tarihlerinde toplanan Parti Başkanlık Kurulu, bu konuda şu kararlara varıyordu: "Çeşitli sol grupların tabanıyla ilişkilerimizi geliştirmeye çalışmalı, hoşgörü ve ideolojik mücadeleyi birleştirmeliyiz. Sol grup ve örgütlerin birbirlerine şiddet kullanmalarına karşı açık mücadele yürütmeli, bu konuda halkın desteğini almalı, sol gruplar arasında sorunların şiddetle çözülmesini mahkum eden çağrılar ve ortak açıklamalar yapmalıyız. Somut temelde ortak mücadeleler yoluyla Bilimsel Sosyalistlerin örgütsel birliği için yeni başarılara yönelmeliyiz." (*Türkiye Gerçeği* Temmuz 1980)

Bu karar ile birlikte partinin, yeni bir yönelime girdiği açıktır. Bu yönelim, daha sonraki aylarda partinin yürüttüğü başarılı mücadele ile kendini ortaya koydu.

Gene bu dönemde partinin, Doğu bölgesinde ayrı örgütlenmeyi savunan bir örgütü, bu akımın sola ve halka karşı tutumundan yola çıkarak "Doğu'nun MHP'si", "Sol saflarda MİT örgütlenmesi" olarak nitelemesi önemli bir yanlışlıktı. Bu değerlendirmelerden kaynaklanan tutum, halk içindeki bir çelişmenin, hakla düşman arasındaki bir çelişme olarak alınmasına örnekti.

TİKP'nin kendi dışındaki sola karşı tutumunu anlayabilmek ve bu konuda doğru bir değerlendirme yapabilmek için Partinin sorumluluğu açısından öncelikle yapılan temel tahlillere bakmak gerekiyor. İkinci olarak diğer sol grupların politikaları da değerlendirilmelidir. TİP içindeki mücadelede 1960'ların sonuna doğru "Oportünizm karşıdevrimdir. Karşı devrime şiddet uygulanır. Oportünizme karşı da şiddet uygulanır." tezleri bu ifadelerle açıkça savunuldu ve uygulandı. Aydınlıkçılar, Milli Demokratik Devrimi savunan devrimci saflarda bu tavra açıkça karşı çıktılar ve "Oportünizmi açığa çıkaralım ve ideolojik mücadeleyle yıkalım" tezini savundular. Bu yüzden ve fikir ayrılıkları nedeniyle şiddet uygulamalarıyla karşılaştılar, yaralan-

dılar, öldürüldüler. Buna rağmen misillemeyi mahkum ettiler. 1970'lerin sonuna doğru, yalnız Aydınlıkçıların değil, bütün sol grupların birbirine şiddet uygulaması had safhaya ulaştı ve bu tutum, hakim sınıfların istihbarat örgütlerince de kışkırtıldı ve uygulandı. Öte yandan 1977 sonrasının Türkiyesi'nde yaptıkları eylemler, mafya'nın eylemleri ile karıştırılmasın diye bildiri dağıtmak zorunda kalan örgütler vardı. Bu dönemde solculuk adına, kahve kurşunlamaya, otobüs taramaya, insanları sırf farklı fikirler taşıdıkları için öldürmeye, pusu kurup adam vurmaya, düşman diye insanları kadınlar ve çocuklarıyla birlikte öldürmeye, kendilerinden ayrıldı diye devrimcileri vurmaya kadar varan eylemler yapıldığı görüldü. Bu eylemler MHP'ye meşru[illegible] zemini sağlamak, kitleleri cangüvenliği ve iç b[illegible] demagojisi yapan darbecilerin peşine takmak işlevini gördüler. Bu tür eylemler solun kuvvet toplamasına değil, kuvvetlerini dağıtmasına yaradı.

Sol içinde şiddeti ve ayrıca halka karşı şiddeti mahkûm etmek, iktidar perspektifinin gereğidir. Bu uygulamalar geniş kitlelere güven vermez. Tersine sol iktidarın keyfî şiddet getireceği, insanların canlarını ve kişiliklerini koruyan bir hukuk sistemi kurmayacağı mesajını verir. Sosyalist bir iktidar yasalarda tanımlanmış bir suçu işlemediği sürece, herkese güven ve huzur içinde yaşama hakkını garanti eder. Burada insanların dünya görüşlerine ve siyasal eğilimlerine göre bir ayrım da yapmaz. Öte yandan, yasaların tanımladığı suçların cezaları da bellidir. Hiç kimseye keyfî cezalar verilemeyeceğini sol, daha bugünden halka göstermek durumundadır. O nedenle halka ve devrimcilere karşı şiddet uygulamalarına ve keyfî cezalandırmalara karşı tavır, kitlelerle birleşme sorunudur. Ayrıca hiçbir eylem üzerine "sosyalist" damgası yapıştırıldı diye sosyalist olmaz. İnsanlar da keyfî olarak "hain" veya "karşıdevrimci" ilan edilemezler. Nitekim bugün kendisini "sosyalist" ilan eden bazı iktidarlar, kendi halklarına veya azınlık milliyetlere karşı şiddete girişebiliyorlar. Dünyada hiç kimse onların yafta asmalarına değer vermiyor ve revizyonistlerin "karşıdevrimci" ilan ettikleri halkların yanında yer alıyor.

Kürt Meselesi

Aydınlıkçılar, Kürt meselesinin özgürlükçü çözümünü demokrasi mücadelesinin en önemli unsurlarından biri olarak gördüler. Milli zulme karşı hiçbir zaman, herhangi bir nedenle mücadeleyi zayıflatmak tutumuna girmediler. Doğu'da halka karşı uygulanan baskıyı teşhir ettiler, ve baskıya karşı mücadele yürüttüler. Aydınlıkçıların bu konudaki tutumu, 1977 yılında ulaşılan şu anlayışın sonucuydu: "Devrimci hareket, milli hareketin silah zoruyla ezilmesine *her şart altında* karşı çıkar. Hangi sınıfın önderliğinde olursa olsun ve hangi gelişmelere yol açarsa açsın, halk kitlelerini peşinden sürükleyen bir milli harekete karşı zor kullanılması, emperyalizmi güçlendirir[illegible], iki milliyetten halkımızın birliğini baltalar ve devrime büyük zarar verir."

Parti büyük ölçüde bu anlayışa uygun hareket etti. Fakat 1980'lere doğru özellikle İran'daki Kürt milli hareketi konusunda verilen haberlerde bu anlayışla bağdaşmayan bir tutum vardı. Ayrılıkçılığın S.B'nin güdümünde olacağı kaygısından yola çıkılarak, bu nitelikteki hareketlere soğuk bakıldı. Aynı tavır, Türkiye'de S.B konusunda açık tutum almayan veya millî hareketin gelişmesinde Sovyet desteğini hesaba katan çeşitli gruplara karşı da uygulandı. Oysa ezilen milliyete mensup akımlara karşı bu konuda daha hoşgörülü olmak, milli zulüm sahiplerine karşı mücadele edenlere taşıyabilecekleri çeşitli olumsuzluklara rağmen, daha sıcak yaklaşmak gerekirdi.

Diğer partilerle ilişki ve enternasyonalizm

Birçok sosyalist, TİKP'nin hatalarını "ÇKP kopyacılığına" veya "Pekinciliğe" bağlıyor.

ÇKP'ye ve iktidardaki Marksist partilere karşı tavır, daha Aydınlıkçılığın ilk yıllarında bir mücadele konusu olmuştu. Bazı Aydınlıkçılar o zaman Hindistan KP/ML'nin lideri Çaru Mazumdar'ın sözlerini tekrarlayarak, "Çin'in başkanı bizim de başkanımızdır" görüşünü savundular. Ancak bu tez Aydınlıkçı saflarda mahkûm edildi. Her partinin bağımsız olduğu, kendi ulusal zeminlerinde program ve siyasetler geliştireceği savunuldu. Aydınlıkçılar 1968-70 yıllarında Türkiye zemininde kendi pratikleri içinde bir teorik inşa içindeydiler. Bu yönden sağlıklı bir yönelişleri vardı. Teorilerini kendi pratikleriyle kavradıkları oranda geliştiriyorlardı. 1971'e doğru Aydınlıkçı saflarda, başka ülkelerin teori ve pratiklerini kopya eğilimi gelişti. Hindistan ve İran üzerinden özellikle entellektüel çevrelere Mao Zedung'un tavrıyla bir ilgisi olmayan bir "Maoculuk" geldi. Bu rüzgâr, genel olarak sol hataların hızla yükseldiği ülkemizdeki cereyanla da birleşti. Aydınlıkçılar, bu yöndeki hatalarını 1973 yılından itibaren eleştirdiler, daha sonra 1977 yılında geniş bir özeleştiri yayımladılar ve dogmatizme karşı mücadele kampanyası açtılar.

Aydınlıkçıların 1975 yılından sonra geliştirdikleri dünya tahlilinde ÇKP'nin etkisi bir gerçektir. Ancak bu etki, ÇKP'nin değil, Aydınlıkçıların hatasıdır. Bu etkilenmenin kaynağını doğru belirlemek gerekir. Aydınlıkçılar o dönemde dogmatizme veya kopyacılığa karşı bir bilinç geliştiriyorlardı. Ancak dünya durumu hakkındaki bilgilerinin sınırları yanında ÇKP'nin dünya çapındaki devrimci prestiji nedeniyle Çin kaynaklarını yayınlamaya büyük önem verdiler. Tek yanlı bilgilenme ve bilgilendirme TİKP'nin tahlillerini etkiledi, parti saflarında bir ko-

şullanma yarattı. Aydınlıkçı önderler içinde Mao'ya karşı bugün olduğu gibi derin bir saygı ve güven vardı, fakat "Pekincilik" yoktu. Nitekim TİKP, Toprak Devrimi Programını oluştururken ve dogmatizme karşı tavır alırken, kendi ayakları üzerinde bir ideolojik inşa çizgisi içindeydi. Ayrıca ÇKP'nin Türkiye'nin devrim stratejisine ilişkin herhangi bir görüşü ve önerisi de yoktu. TİKP, kendi stratejisini ve siyasetlerini kendisi oluşturdu. Bu siyasetlerin öznel karakteri de, bütünüyle TİKP yönetiminin hatası ve sorumluluğudur.

Aydınlıkçılar, 1976 ve 1977 yıllarında başka partiler içindeki mücadelelerde taraf tutarak hatalı bir tavır aldılar. ÇKP, Mao Zedung'un ölümünden önce Deng Siaoping'in başını çektiği "sağcı rüzgâra karşı" mücadele başlattı. Mao'nun 1976 Eylül'ünde ölümünden kısa bir süre sonra ise, gene ÇKP yönetimi "Dörtlü Çete" adını verdiği önderleri tasfiye etti. "Sağcı rüzgâra karşı" mücadelenin yerini bir süre sonra "Solculuğa" karşı mücadele aldı. Aydınlıkçılar, Türkiye'de uzun süreden beri dogmatizme ve "sol" hatalara karşı mücadele etmenin dürtüsüyle bu tavrı desteklediler.

Aydınlıkçılar, başka bir partinin iç mücadelesinde taraf tutmakla bir hata yaptılar, ÇKP'nin sol kanadını tasfiye etmesini desteklemekle de ikinci bir hata yaptılar. ÇKP'nin sol kanadının tasfiye edilmesiyle güçlenen reformcular Aralık 1979'da bu kez Mao'nun sosyalizmi inşa çizgisini sürdürmek isteyen Hua Guofeng'in merkez çizgisini de altetti ve Çin'i yeni bir gelişme yoluna soktu.

TİKP, 1979 yılında gelişmeleri kavradı ve sosyalizmin kuruluşu konusunda Deng Siaoping'in teorisinden bütünüyle farklı bir çizgiye sahip olduğunu Ocak 1980'de Kongreye sunulan MK Raporuyla ortaya koydu ve bu Rapor Kongre tarafından da benimsendi. TİKP yönetimi, Kongreden önce Raporu basarak Parti örgütlerinin tartışmasına sunarken, sosyalizmi inşa konusunda ÇKP'den ayrı bir çizginin konduğunu özellikle belirtti ve bu konunun Partide tartışılmasını istedi. Gene TİKP, başka partilerin izinden gitmeyi reddeden tutumunu, "omuzlarımızın üzerinde kendi kafamızı taşımak" diye formüle etti. Bu ilke, daha 1976 yılından itibaren başlatılan Komintern eleştirileriyle birlikte ortaya konmuş ve geliştirilmişti.

TİKP, ülkelerin partilerine ve devrimlere önderlik etmiş büyük sosyalist liderlere karşı da ciddî hatalar yaptı. Örneğin 1977 sonrasında AEP'ye ve Enver Hoca'ya karşı hücumlarda bulundu. Onlara yaftalar astı. Aynı şekilde Küba Komünist Partisi'ni ve Castro'yu hedef aldı. Bunlar doğru değildir. Hiçbir parti, başka ülkenin partilerine ve önderlerine hücum etmemeli, başka partilerin program ve görüşlerini doğrudan hedef alarak eleştirmemeli, farklı görüşleri varsa bunu kendi çizgisini açıklamak yoluyla ortaya koymalıdır. Bu, bir ilke sorunudur. İktidarda bulunmayan partilerin hücumları, iktidarda bulunan parti ve önderleri pek yaralamaz. Fakat soruna böyle bakmamak gerekir.

Biz, nasıl iktidarda bulunan partilerin, muhalefetteki partilere karışmasını, hücumda bulunmasını, onların iç mücadelelerinde taraf tutmasını doğru bulmuyorsak, bizim tavrımız da bu ilkeye uygun olmalıdır.

Devrimlere önderlik etmiş sosyalistlere karşı saygısızlık, devrimci vicdanı zedelemesi açısından da eleştirilmelidir. Henüz önemli devrimci pratiklerden geçmemiş parti ve grupların, Mao, Enver Hoca, Castro veya Tito gibi kendi ülkelerinde büyük toplumsal değişikliklerde önemli roller almış sosyalist önderlerin devrimciliğini kuyumcu terazileriyle ölçmeleri, çocukçadır.

Sağ hatalara karşı mücadele

Parti, 1979 yılından itibaren sağ hatalara dikkat çekmeye başladı. Bazı çok önemli konularda yapılan hataları gördü ve buna karşı önlem almaya çalıştı. Ama 1979 yılında, sağ hataların kaynağını, sol hatalara karşı yürütülen mücadele nedeniyle sağ hatalara karşı uyanıklığın zayıflamasında aradı. Partiye göre sağ hatalar, sol hatalara karşı bir tepki olarak ortaya çıkmıştı.

Oysa esas neden bu değildi. Esas neden, partinin baş düşman ve merkezi görev gibi temel konularda yanlış tespitler yapmasıydı. Bu esas görülmeyince, partinin bu dönemde *dikkat çektiği* sağ hatalar, içinde bulunulan yanlışlığın sonuçlarına dikkat çekmekten öteye gidemedi.

26-29 Mayıs 1979 tarihleri arasında toplanan Parti Meclisi'ne sunduğu raporda Parti Merkez Komitesi, Parti saflarında görülen sağ hataları şöyle özetlemektedir: "Üç yıllık sol hatalara karşı kampanya, sağ hatalara yol açmıştır. CHP'nin başarısızlığı sosyal demokrat saflarda, diğer sol çevrelerde ve bizde karamsarlığı güçlendirerek sağcılığı besliyor. Millî Birleşik Cephe siyaseti izlememiz, saflarımızda 'ittifak' ın dostluk olarak görülmesine yolaçıyor. İç barış siyasetimiz pasifizm olarak anlaşılıyor. Sovyet sosyal-emperyalizmine karşı devlet ve orduyu savunmak, bu konuda burjuva devlet ve ordu anlayışlarının yayılmasını getiriyor. Yasal mücadele olanağı ise, reformculuğu ve parlamentoculuğu güçlendirmektedir."

Aynı tespitler 1980 yılı başında toplanan 1. Kongre Raporunda da tekrarlanmakta, 1-2 Haziran Başkanlık Kurulu kararlarında ise konu şu şekilde ele alınmaktadır: "Arkamızda kalan dönemde Partinin 'sol' hatalara karşı mücadeleyi esas alması sonucu, bazı sağ eğilimler örtbas olmuş, proletarya ideolojisi ile burjuva ideolojisi arasındaki zıtlık yer yer bulanma-

ya başlamıştır. Parti saflarında bilimsel sosyalizm ile revizyonizm, enternasyonalizm ile milliyetçilik, devrimcilik ile reformculuk, proletarya disiplini ile liberalizm arasındaki sınırların üzerine sis çökmüştür. Birleşmek ve ittifaklar adına ideolojik mücadeleden vazgeçme eğilimleri belirmiştir.

"Bugünkü karşı-devrimci saldırı şartlarında Bilimsel Sosyalizmin bütün dünyada dar bir geçidi aşmak sorunuyla karşılaşması, işçi sınıfı ideolojisini savunmada her zamankinden daha duyarlı olmamızı gerektirmektedir." (Türkiye Gerçeği. Temmuz 1980, s.4)

Burada ideolojik bakımdan çok önemli bir tutum belirlenmiştir. Sosyalist ideolojinin dünya çapında girdiği darboğazdan ve "İşçi sınıfı ideolojisini savunmaktan" sözedilmiştir.

1-2 Haziran Başkanlık Kurulu kararlarında daha çok sağcılığın sonuçlarına değinilmekte, kaynaklar ise henüz görülmemektedir. Gene de dogmatizme karşı mücadeleye son verilerek sağcılığa karşı mücadelenin başlatılması, bir dönüm noktası oldu ve ilerde hataları yenmek için bir mevzi yaratıldı.

Öte yandan bu dönem, parti içinde iki çizgi mücadelesinin su yüzüne çıktığı ve giderek yoğunlaştığı bir dönemdi. Darbeden bir müddet sonra 1981 yılında parti içinde iç çelişmelerin hakim duruma geçip geçmediği tartışıldı ve demokrasi için mücadelenin esas mesele olduğu kabul edildi. 1981 yılı ve 1982 yılında ise ciddi bir ideolojik mücadele yaşandı. Türkiye solunda bu dönem etkili olmaya başlayan Sivil Toplumcu rüzgâr Aydınlıkçılar içinde de yankı uyandırdı. Bu dönemde öncü parti, devrim, sosyalizm, proletarya iktidarı konularında sivil toplumculuğa ve liberalizme karşı yürütülen ideolojik mücadele, sağ hataları yenme yolunda önemli birikimler yarattı.

III. GENEL DEĞERLENDİRME

TİKP'nin 1978-80 arasındaki hatalarının omurgasında öznelcilik (sübjektivizm) vardır.

İdeolojik plandaki öznelcilik, siyasal alanda sınıf uzlaşmacılığına yol açtı.

İdeolojik alanda öznelcilik

Öznelcilik, gerçeklerden kopmadır. TİKP'de gerçeklerden kopma şu şekilde tezahür etti: TİKP, 1975 sonrası değişmeleri değerlendirerek bir dünya ve Türkiye tahlili yaptı. Bu tahlilden hareketle içinde bulunan alt aşama için bir strateji belirledi, temel siyasetleri saptadı. Millî çelişmenin baş çelişme olduğu yanlış saptamasından hareketle, cephenin dışa döndürülmesini benimsedi. Dünya savaşının artık kaçınılmaz hale geldiği tespitinden ve Türkiye'nin konumundan hareketle, "millî bağımsızlığı korumak ve yurt savunmasına hazırlanmak" biçiminde yanlış bir merkezî görev saptandı.

Bu siyasetler, demokratik halk devrimi sürecinin bir alt aşamasını kapsıyordu. TİKP, bu alt aşama için geçerli bir senaryo belirlemişti. Daha doğrusu gelişmelerin doğrulamadığı bir tahlil yapmıştı. Bu tahlilin en önemli özelliği, dünya ve Türkiye'deki bazı gelişme eğilimlerini *abartması* ve gerçekte ulaşamayacağı kadar ileri ve derin noktalara kadar uzatmasıydı. Bir süre sonra, TİKP'nin kabul ettiği senaryo, "olguları" belirlemeye başladı. Elbette olgular senaryoya göre cereyan etmiyor, gerçeklerin mecrasında ortaya çıkıyordu. TİKP yönetimi çoğu zaman, senaryosunu gözden geçirmek ve düzeltmek yerine olguları kağıt üzerinde zorluyor, çarpıtıyor ve senaryosuna uydurmaya çalışıyordu.

Böylece tahlil gerçeklerden kopuyordu. Gerçeklerden kopan bu tahlilin yardımı ile gerçekler çarpıtılıyordu.

TİKP yönetimi, kendi tahlilini desteklemeyen bazı olguları görse bile, onları tahlilin yardımıyla önemsizleştiriyor veya hesaba katmıyordu. Öte yandan TİKP'nin kabul ettiği senaryoyu destekleyen gelişmeler ve olguların altı çiziliyor, vurgular gerçeğin ötesinde yapılıyor, etki ve roller abartılıyordu.

TİKP yönetimi, örneğin S.B'nin 1975 sonrasındaki inisiyatifi ele almasını aşırı ölçüde abartarak vurguluyor, fakat sık sık belirttiği S.B'nin "iç ve dış güçlüklerinin" gelişme üzerindeki etkisini yeterince değerlendirmiyordu. Hatta TİKP, S.B'nin bu dış ve iç güçlüklerini, kendi senaryosunu kuvvetlendirecek biçimde değerlendirdi. Bu güçlüklerin, S.B'yi inişe geçmeden önce saldırganlaşmaya zorlayacağını varsaydı. Bu varsayımı hayat doğrulamadı.

Gene TİKP yönetimi, halk hareketinin 1978 sonundan başlayarak geri çekildiği gerçeğini gördü. Ancak bu geri çekilişin ABD emperyalizmine verdiği olanakları değerlendiremedi, gözardı etti.

TİKP'nin sosyalist solun çeşitli grup ve örgütlerine karşı hatalı tavırlarını da, olgulardan değil, senaryodan hareket etmesi belirledi.

1980 öncesinde TKP, TSİP gibi S.B'nin politikalarına bağlı örgütleri, TİKP "Sosyal-emperyalizmin beşinci kolu" olarak değerlendirdi, onları halk içindeki güçler arasında saymadı. Bu örgütlerin S.B ile oldukça sıkı ilişkileri vardı. Bu örgütlerle aynı çizgideki çeşitli partilerin, iktidarda bulundukları veya S.B'nin işgal ettiği ülkelerde kendi halklarıyla cephe cepheye geldikleri de bir gerçektir. Ama Türkiye

açısından baktığımız zaman, 1980 öncesinde TKP, TİP ve TSİP'in güçlerihalk içinde yer alıyordu. Nitekim bu partilerin üyesi sosyalistlerle TİKP üyeleri ülkemizdeki sınıf mücadelesinin mevzilenmesinde kaçınılmaz olarak aynı safları paylaşıyorlardı.

Fabrikalarda, meslek mücadelelerinde, Anadolu' nun kentlerinde durum buydu, olgu buydu. TİKP' nin senaryosu, bu olgunun yerine geçti. Olgusal planda aynı safta olduğumuz güçler, senaryoda düşman saflarda yer alıyordu. Sovyet yayılmacılığı ile Türkiye halkı göğüs göğüse bir savaş durumuna gelmemişti. Ülkemiz Polonya gibi revizyonist bir diktatörlük altında veya Afganistan ile Kamboçya gibi işgal altında da değildi. Hayat böyle bir noktaya kadar uzanmadığı halde, senaryo hayattan koparak oraya varmış ve saflaşmayı çarpıtmıştı.

TİKP, zaman zaman silahını halka veya sol görütlere çeviren birçok sol örgütü de "sahte sol" "Kontrgerillanın aleti" olarak niteledi. Bu örgütlerin TİKP'ye saldırılarını esas alarak onların halkın safındaki konumlarını gözardı etti. Özellikle 1 Mayıs 1977'deki kanlı provakasyondaki sorumluluklarını vurgulayarak, bu örgütlerle yürüyenlerin halkla birlikte yürüyemeyeceği değerlendirmesini yaptı. Bunlar, bu devrimci ve sosyalist örgütlerin halk içindeki karakterini kuşkusuz değiştirmedi, fakat halk güçleri arasına gerginlikler ve düşmanlıklar gelişmesine katkıda bulundu.

TİKP yönetiminin öznel tahlillerinde ve bu tahlillerden üretilen politikalarda:

Esas olan, ikincil olanı yedi, ortadan kaldırdı.

Konjonktürel olan, temeldeki uzun vadeli gelişmeyi yedi. Başka deyişle kısa vadeli dalgalanmalar, orta vadeli gelişme eğilimini bertaraf etti.

Siyaset teoriyi yedi. Taktikler, bir süre sonra teoriyi kenara itmeye ve teorinin yerini almaya başladı. Taktiğin kendisi teori haline geldi.

Parti, halkın taleplerinden hareket etmekten çok kendi siyasal tahliliyle ürettiği talepleri halka dayattı.

Esas olan ikincil olanı yedi

TİKP, kendi dışındaki sosyalist solu *esas olanı* belirlemediği için eleştiriyordu. Gerçekten de siyaset yapmak demek, esas olanı, yani baş çelişmeyi belirlemektir. Siyaset, çeşitli çelişmeler arasında belirleyici olanı saptamak, çeşitli olanaklar arasında ağır basanı değerlendirmek, hedefleri ve tercihleri bir sıraya koymaktır. Esas hedef alınacak kuvvet belirlenmelidir. Darbenin esas yönü ortaya konmalıdır. Çeşitli güçlere karşı farklı siyasetler uygulanmalı, bir dizi görev arasında esas görev ve ikincil görevler saptanmalıdır.

Aydınçılar, kimi zaman esas olanı yanlış saptadılar, kimi zaman da esas olanı çok vurguladılar, abarttılar ve çoğu zaman ikinci olanı gözardı ettiler.

Oysa esas olanın varlığı, ikincil olanın da varolduğu anlamına gelir. İkincil olmasaydı, esas da olmazdı. İkincil, daha az önemdedir, ama yok değildir. Ayrıca esas olan ile ikincil arasındaki ilişki değişebilir. İkincil olan, her an esas olanın yerini alabilir. İlişkiyi, gelişmelere göre, olgulardan hareket ederek canlı olarak yeniden tahlil etmek gerekir.

TİKP yönetiminin esası aşırı vurgulaması ve ikincili yeterince dikkate almaması, öznelciliği güçlendirdi.Örneğin ABD'nin 1975 sonrasında inisiyatifi rakibine kaptırması ve savunmaya geçmesi esastı. Ama ABD'nin özellikle dünya ekonomisindeki potansiyelinden güç alarak yeni mevzilere yönelebildiği atakları da vardı. Örneğin TİKP yönetimi ABD' nin 1977 yılında Pakistan'da yaptığı darbeyi yeterince değerlendiremedi.

Güncel olan, uzun vadeli gelişmeyi yedi

TİKP, kendi senaryosunu haklı çıkaran bazı konjonktürel gelişmelerden, olması gerekenden fazla etkilendi. Konjonktür, yani güncel dalgalanmalar, daha uzun süreli temel gelişmeleri zaman zaman arkaya iter. Bir işçi partisinin orta ve uzun süreli gelişmeleri belirleyen omurga ile kısa süreli dalgalanmalar arasındaki ilişkiyi doğru tahlil etmesi gerekir. Güncel dalgalanmalar, dinamikten kopuk değildir. Bazen, o dinamiğin aşırı bir belirimidir, bazen de ikincil etkenlerin bir süre için öne çıkmasıdır. O an, temel dinamik güncel dalgalanmaların arkasında kaybolur. Böyle dönemlerde güncelin, öznel değerlendirilmesi ve güncele kapılma tehlikesi vardır.

S.B.'nin Afganistan'ı işgal etmesi, bu süper devletin insiyatifi kaptığı dönemin bir doruğuydu. O dorukta S.B., Basra Körfezi'ne doğru atak yapan bir hegemonyacı idi. Ama bir de temel dinamik vardı. O da S.B.'nin dünya ekonomisi içindeki payının başaşağı gitmesi, bu süper devletin hırsının boyundan büyük olmasıydı. S.B.'nin Afganistan'ı işgali ve Vietnam'ı yeni kurtulan Kamboçya'nın üzerine sürmesi, TİKP yönetimini temeldeki gelişmelerden kopan ölçülerde etkiledi. TİKP 1. Kongresi, Afganistan' ın işgalinden bir ay sonra toplandı. Merkez Komitesi Raporu, işgalden önce basılan ve dağıtılan haliyle Türkiye halkının sorunlarını öne almıştı. Kongreye sunulurken, Raporda dünya bölümü öne alındı ve o günkü dalgalanmaların etkisiyle, yeni bir dünya savaşının "öncü çarpışmalarının başladığı" görüşüne yer verildi.

Siyaset teoriyi yedi

TİKP, 1978 yılı başında kurulurken bir program ilan etti. Aslında bu program, on yıllık bir ideolojik inşa içinde ortaya çıkmıştı. Bu ideolojik inşanın taçlanması ve çok kısa bir özetiydi. TİKP progra-

mı, Mao Zedung'un katkılarıyla zenginleşen doğru bir Bilimsel Sosyalist çizgiyi; sosyalizmin kuruluşunda geri dönüşleri ve sınıf mücadelesini kabul eden, kitle insiyatifinin belirleyici rolünü vurgulayan bir emekçi demokrasisini ve Türkiye'nin içinde bulunduğu demokratik halk devriminin doğru bir temel programını içeriyordu. TİKP programının nihaî amacı ve yakın amacı da doğru belirlenmişti. 1960'lardaki revizyonizme karşı mücadele köklerine sarılarak doğru bir teorik tavırdan beslenen bu program, yerinde bir tutumla alt aşamalarda geçerli siyaset ve taktik sorunlara girmiyor, bu sorunların çözümünü Parti yönetiminin kararlarına bırakıyordu. Böylece program, devrimci aşamanın genel çizgisi ile alt aşamalardaki değişikliklerin ve konjonktürün belirleyeceği alt stratejileri ve taktikleri birbirinden ayırmıştı. Ne var ki, bir süre sonra TİKP yönetiminin gleiştirdiği alt stratejiler ve siyasetler, temel teoriden kaynaklanan programı bir kenara itmeye ve yemeye başladı.

Bu konu Partinin çeşitli Merkez Komitesi raporlarında ve kararlarında ele alındı, temel teorik tavra sık sık dikkat çekildi. Bu temel teorik tavırdan kopuşun ifadesi olan "sağ hatalara karşı uyanıklık" çağrıları yapıldı. Örneğin Mayıs 1979'da toplanan Parti Meclisi'ne sunulan raporda, sağ hatalara karşı uyanıklığın önemi belirtiliyor, fakat esas olarak dar kapıcılığa karşı mücadelede ısrar ediliyordu.

Gene Ocak 1980'de yapılan 1. Kongre'ye sunulan MK Raporu'nun bir bölümü "Sağ Hatalara Karşı Uyanık Olmak" başlığını taşıyordu (Bkz. Türkiye İşçi Köylü Partisi'nin Siyasi Çizgisi, s.97 vd.) Fakat bu Rapor'da hâlâ sol hatalara karşı mücadele *esas* alınıyor, "dar kapıcılığın kökünü kazımada direnmeliyiz" kararı benimseniyordu. Sağ hatalara karşı tavır "uyanıklığı güçlendirmek" düzeyinde idi, yani ikincildi. Gene 1. Kongre'de, siyasetin programı yemesine karşı, "Ne Amerika Ne Rusya. Bağımsız Demokratik Türkiye" sloganı, temel stratejik slogan olarak korunuyor ve daha sağcı eğilimlerin bu sloganı bütünüyle bertaraf etme çabaları geri püskürtülüyordu. Bununla birlikte, TİKP'ye hakim olan güncel hava, siyasetlerin programı aşındırması yönündeydi.

Mart 1980'de toplanan Merkez Komitesi, hatalı yöndeki gidişe bir tepki olarak, devrimci çözümleri ve temel programı propaganda etmek kararı aldı. Ne var ki, TİKP benimsediği siyasal çizgiyi gözden geçirmediği için, bu karar bir düzeltme hareketine yol açamazdı, bir hatırlatma düzeyinde kalmaya mahkûmdu. Kaldı ki, 12 Eylül'e giden *savunma* ortamında sorun, soyut bir devrim propagandası değildi.

İlk kez Başkanlık Kurulu'nun 1-2 Haziran 1980 kararıyla TİKP, cephesini sol hatalardan sağ hatalara döndü. O güne kadar bütün merkez organ kararları sağ hataları ikincil değerlendirmiş ve sağ hatalara karşı mücadele kampanyası açılmasını tartışmış, fakat gerekli görmemiş, "uyanıklık" çağrıları ile yetinmiştir. 1-2 Haziran 1980'de ise TİKP, artık "sağ hatalara karşı mücadele" ile "ideolojik ve örgütsel pekiştirme" kararı alıyordu. Başkanlık Kurulu, aynı zamanda güncel gelişmenin oldukça doğru bir tahlilini yapıyordu. Bu karar, siyasetin yediği teorinin ve programın yeniden canlandırılması kararıydı ve Aydınlıkçıların 1980 sonrasında yeniden devrimci bir çizgiye girmelerinde bir dayanak oldu.

Ancak devrimci teori ile sınıf uzlaşmacılığı siyaseti arasındaki kapışma bitmemişti. TİKP'nin yasal faaliyetine son verilmesinden ve tutuklamalardan sonra, Aydınlıkçıların önderliği 1981 yılında sağ hatalara karşı mücadeleyi terkederek yeniden "dogmatizme karşı mücadele" sloganıyla Sivil Toplumcu bir çizgiye girdi. 1-2 Haziran 1980 kararında tehlike olarak saptanan liberalizm, bu kez önderliğin doruğundaydı. Sağ hata, dünya tarihinin kanıtladığı temel teoriyi Sivil Toplumcu rüzgârın etkisine kapılarak tartışmaya açıyordu. Emekçi sınıfların iktidarı için mücadele prespektifi terkediliyor, Bilimsel Sosyalizmin ve devrimcilerin bütün teorik kazanımlarının üzerine soru işaretleri konuyor, tartışma "sosyalizm mi üstün yoksa kapitalizm mi" konusuna kadar uzanıyordu.

1982 sonbaharında Sivil Toplumcu cereyan kesin bir yenilgiye uğratıldı. Yeniden sağ cereyana, liberalizme karşı mücadele kararı alındı.

Türkiye solu içinde liberal cereyanın estiği ve Bilimsel Sosyalizmin savunulmadığı koşullarda, Sivil Toplumculuğun kuyruğuna takılan tavır oybirliğiyle mahkûm edildi. *Saçak* dergisi, bu çizginin ifadesi olarak 1984 yılı başında liberalizme karşı mücadele amacıyla yayın hayatına başladı. İçinde Sivil Toplumcu eğilimleri barındırmasına rağmen, devrimci teorik mevziler ağır bastı. Avrupa Topluluğu'na katılarak yumuşak yoldan bir "demokratik devrim" öneren sağcı çizgiyle mücadele içinde, Aydınlıkçılar hatalarını yenme yönünde ilerlediler. *2000'e Doğru* dergisi, gene sağ hatalara karşı devrimci çizginin bir uygulaması olarak, yeni teorik ve siyasi tavrı pratikte derinleştirdi ve geliştirdi. Aydınlıkçılar, Sosyalist Parti'nin derinleşen krize bir emekçi cevabı verilmesi amacıyla ve devrimci bir programla kurulmasına katkıda bulunarak da sağ hataları yenme yönünde örgütsel ve pratik adımlar attılar.

Hatalı, öznel siyasetlerin programı ve teoriyi yemesi, TİKP'de sınıf uzlaşmacılığına ve reformculuğa yol açmıştı.

Temel teorik tavrın liberalizme karşı mücadele içinde canlanması ve hatalı siyasetleri altetmesi ise, sınıfla birleşmeye ve devrimciliğe yol açtı.

Aydınlıkçılarda aşırıcılık damarı

Aydınlıkçılar, 1977 yılında formüle ettikleri özeleştirilerinde, 1970'li yıllarda, ideolojik alanda dogmatizm hatasına kapıldıklarını saptıyorlardı. Bu dogmatizm siyasal alanda "sol" hatalar yönünde bir öznelciliğe, örgütsel alanda ve çalışma tarzında ise, aceleciliğe yol açmıştı. Aydınlıkçılar, bu hatalarını yenmek amacıyla daha 1976 yılında, "Dogmatizme, öznelciliğe, aceleciliğe ve dar-kapıcılığa karşı mücadele kampanyası" başlattılar ve bir düzeltme hareketi yürüttüler.

1968 yılından bu yana Aydınlıkçılığı incelediğimiz zaman, belirgin olan bir öznelciliği saptıyoruz. Aydınlıkçılar, gelişme süreçleri içinde dogmatizmi aşmada önemli başarılar kazandılar, fakat bazen sola, bazen sağa yalpalamalara yol açan bir aşırıcılık damarının (extremizmin) bu çizgide belirgin olarak yer ettiğini görüyoruz. Bugüne gelinen noktada, bu gelenekten gelen Bilimsel Sosyalistlerin özellikle bu "aşırıcılığa" ve "saf ilkeli tutumlara" karşı uyanıklıklarını geliştirmelerinin önemli olduğu saptanabilir.

Aydınlıkçılar, 1960'ların sonlarına doğru Türkiye sosyalist hareketi içinde bazı teorik yeniliklerin, cereyanı göğüsleme tavırlarının temsilcileri olarak çıktılar.

Aydınlıkçıların önderleri, 1960'ların sonlarına doğru TİP yönetiminin doğrudan sosyalist devrim tezine karşı aşamalı devrimi (Millî demokratik devrim)ve parlamentarizme karşı kitlelerin devrimci insiyatifini savunmada ,

Milli demokratik devrim aşamasında bulunduğumuzu saptayan devrimciler arasında çıkan bireysel terörizm eğilimlerine karşı kitle çizgisini savunmada,

Kürt meselesini gündeme getirmede,

Sovyet revizyonizmine karşı çıkarak Mao Zedung'un Bilimsel Sosyalizme katkılarını ortaya koymada,

12 Mart'tan sonra TSİP yönetiminin provakasyon teorilerine, sınıf işbirlikçiliğine ve Kıbrıs'ın işgalini destekleyen milliyetçiliğe karşı çıkmada,

1975'ten sonra Sovyetler Birliği'nin yayılmacılıkta insiyatifi ele geçirmesine karşı kararlı bir tavır almada, sosyalizm ile revizyonizm arasındaki sınırları kesin çizgilerle belirlemede,

cereyan göğüsleyen tavırlar aldılar. Bu tavırlarıyla Aydınlıkçılar, genel olarak Türkiye'nin ortalama devrimciliği ile belli görüş ayrılıklarına düştüler. Olumsuz olan, bu ayrılıklarda aşırı ve saf ilkeci tavırlara girmeleridir. Böylece sosyalist hareket içinde kendilerine özgü ve solun diğer kesimlerinden farklılaşan bir kültür oluşturdular.

Hatalı cereyanları sosyalist hareketin bütününden kopmadan, hem sosyalist solu, hem de kendini değiştirme olanaklarını kaybetmeden yapabilmek, büyük önem taşıyor. Örneğin, 1970 yılında ödünler vererek ve sekter tutumlara katlanarak "Millî Demokratik Devrimi" savunan anti-revizyonist saflarda kalmak, Türkiye sosyalist hareketinin geleceği bakımından daha yararlı olurdu.

1974'ten sonra oluşan çok güçlü anti-revizyonist akımın birleşmesinde sonuna kadar ısrar etmek, aradaki gerginleşmeleri gözardı etmek, anti-revizyonist akımın genel eğilimleri içinde yer almak, düşmanca tavırları dahi görmezden gelmek, doğru olurdu. Kaldı ki, Sovyetler Birliği'nin değerlendirilmesinde ve iç çelişmenin baş çelişme kabulünde Halkın Kurtuluşu, Halkın Yolu, Partizan, Halkın Birliği ve Dev-Yol gibi diğer anti-revizyonist grupların konumları gerçeğe daha uygun çıktı. Programlı ve partili sosyalizm, doğru eylem taktikleri ve ülke düzleminde politik mücadele gibi konularda ise, Aydınlıkçılar anti-revizyonist akıma olumlu katkılarda bulunabilirdi.

Anti-revizyonistlerin birliği gerçekleştirilemedi ve Aydınlıkçılar hatalı bir şekilde zamanla diğer grup ve örgütlerle farklılıklarını belirginleştiren bir kültür geliştirdiler.

Kuşkusuz emekçilerin vicdanından kopmamak önemlidir. Sol vicdan ile emekçilerin vicdanı çeliştiği zaman, emekçi vicdanı esas alınmalıdır. Çünkü revizyonizm, emekçi vicdanından kopan bir "sol" vicdanın ve "sosyalist" azınlık dayanışmasının ürünü olarak doğmuştur. Öte yandan özellikle sosyalistlerin henüz muhalefette oldukları, iktidar mevzilerinde bulunmadıkları, düzenin baskısı altında bulundukları koşullarda, ortalama sol vicdan ile en azından diyaloğu ve karşılıklı etkileşim olanağını sürdürmek gerekir. Aydınlıkçıların aşırılığı onları sosyalist solun geniş kesimlerinden kopardı. Bu durum ortalama solculuğun geçerli olduğu kitle hareketlerinin ve kitle örgütlerinin kenarlarına itilmeye ve bunun sonucu olarak da Aydınlıkçılar açısından daha sağlıksız ve daha sağa yönelişlere neden oldu.

Aydınlıkçılar, kendilerine soldan gelen ve 1970 öncesinden bu yana şiddeti de içeren saldırılara karşı sol içinde şiddet uygulamamak ve misillemede bulunmamak gibi bir çizgide direndiler. Ancak bu saldırıları, kendi oluşturdukları farklı kültürle yukardan ve kibirle karşıladılar. Aydınlıkçılar, teorik birikimlerini, örgütlü mücadele geleneklerini ve tecrübelerini fazla önemseyerek kendilerine aşırı güvendiler. Bu, onların sosyalist hareketten öğrenmelerinin önünde bir engel oluşturdu.

Öncünün kitlelere talep dayatması

TİKP'nin eylemleri içinde önemli bir kısmı, kitlenin taleplerini değil, öncünün kitleye dayattığı talepleri esas alıyordu. TİKP, bazı mücadele kampanyalarında halkın taleplerinden hareket etmek

yerine halk adına saptadığı talepleri halka dayattı. Bu tür öncünün talepleriyle yapılan eylem Partinin kitleler içindeki güçlerini merkezlere çekiyor, kampanyalarda yoruyordu. Daha önemlisi yapılan kampanya ve eylemler halkın o gün yakıcı olarak duyduğu bir talebi temel almadığı için, genel bir propagandanın ötesine geçmiyor, fakat geniş halk yığınlarını seferber edemiyor veya önemli örgütsel kazançları getirmiyordu. Bu kampanyalarda iki çarpıcı örnek, "S.B. ile teslimiyet anlaşmasına hayır!" ve "Amerikan U-2 uçaklarına ve Rusya'ya teslimiyete hayır!" kampanyalarıdır. Kuşkusuz TİKP, SB ile yapılan anlaşmaya ve Amerikan U-2 uçaklarına karşı bir tavır belirtmeliydi. Ama bu konu geniş halk kitlelerinin somut olarak etinde duyduğu bir konu değildi. O nedenle bu amaçla yapılan kampanyalar yerine, halkın somut taleplerini dile getiren kampanyalar yürütülmeliydi. Amerikan U-2 uçaklarına karşı 31 şehir ve kasabada miting veya kapalı salon toplantısı yapıldı. Ayrıca Türkiye ölçeğinde 453 köy ve kahve toplantısı düzenlendi. 339 bin adet bildiri dağıtıldı. 40 bin afiş basıldı. 55 bin adet U-2 broşürü satıldı. 26 bin ev ve işyeri ziyaret edildi. Bu kadar büyük bir enerji harcandı. Ne var ki, yapılan eylemler esas olarak öncü kuvvetlerin eylemleri olmaya mahkumdu. Çünkü geniş halk kitlelerinin talebinden yola çıkılmamıştı. Üstelik halk içindeki öncü kuvvetler kitlelerin katılmadığı eylemlere çekilmiş, kendi kitlelerinden de koparılmıştı.

TİKP'nin MHP ve Kontrgerillaya karşı mücadele kampanyaları ve iç barış talebiyle yaptığı eylemler ise, olumlu örneklerdir.

Aydınlıkçıların gelecek mücadeleye bıraktığı olumlu miras

Bu yazıda TİKP muhasebenin aktif yönü üzerinde durmayacağız. Ancak Aydınlıkçıların önümüzdeki sınıf mücadelesine sundukları kazanımları sıralamakla yetineceğiz.

İdeolojik alanda: Mao Zedung'un katkılarını içeren bir Bilimsel Sosyalizm. 1980 öncesinde gerçekleştirilen Stalin eleştirisi ve Stalin dönemi Marksizminin aşılması. TİKP 1. Kongre Raporu'nda özetlenen "Sosyalizmde Geri Dönüş ve Sınıf Mücadelesinin Sürdürülmesi" konusunda teorik çözümleme. Sosyalizm deneylerine eleştirel bakış ve 1960'ların saflaşmasında Sovyet revizyonizmine karşı net tavır.

Siyasal alanda: Ulusal planda politika yürütmek, büyük siyasi güçlerle mücadele perspektifi.

Ulusal ve işçi sınıfına ait devrimci tarihsel mirasa sahip çıkmak ve bunları sınıf mücadelesinde değerlendirmek. Kitle çizgisi. Haklı zeminde, kuvvet toplayan ve ateşkesler yapan bir mücadele kavrayışı. Sol içinde şiddete girmemek ve misillemede bulunmamak.

Örgütsel alanda: Sürekli olarak program temelinde birleşmeyi esas alan partili mücadele. Kurumlaşmış ve gelenek haline gelmiş bir parti içi demokrasi.

TİKP'nin hatalarından çıkarılması gereken dersler

1. *Gerçeği olgularda aramak:* Sosyalist hareket teori, program ve siyasetlerini doğrudan doğruya pratikten, dünya ve Türkiye gerçeğinden üretmelidir. Gerçeği bütün yönleriyle kavramaya çalışmalı, esas olanla ikincil olanı ayırmalı, esas ve ikincil olanların birbirine dönüşmesi olasılığını dikkate almalı, teoriyi pratiğin denek taşında sınamalı, olguları ve eğilimleri abartmamalı, gerçekleri devrimci senaryolara uydurmaktan kaçınmalı, tersine devrimci strateji ve siyasetleri gerçeklere göre düzeltmeli, konjonktürel gelişmelerin etkisiyle temel dinamiklerin belirlediği süreçleri gözardı etmemeli, güncel dalgalanmalarla orta vadeli ve uzun vadeli dinamik arasındaki ilişkileri tahlil etmeli, taktiği teori haline getirmemeli, tersine taktiklerin temel amaçlara ve stratejik hedeflere uygunluğunu kontrol etmelidir.

2. *İdeolojik bağımsızlık ve enternasyonalizm:* Sosyalist hareket, ideolojik inşada omuzlarının üzerinde kendi kafasını taşımalı, kendi yolunu kendi çizmeli, dünyadaki yeni program ve görüşleri kendi düşünce süreçlerinde kavradığı oranda kabul etmeli, başka partilerin içindeki mücadelelerine ilişkin tavır almamalı, kendi ideolojik ve siyasal çizgisini başka partilere eleştiri yöneltmeden açıklamalıdır. Bir işçi partisi, görüşlerini başka partileri hedef almadan, kendi ülkesinin sorunlarını çözerken ve dünya halklarının mücadelesine yaklaşımıyla ortaya koymalıdır.

3. *Öncü müfreze olgusu:* Bir ülkede işçi sınıfının öncü müfrezesi, işçi sınıfının Bilimsel Sosyalizmi benimseyen ileri unsurlarının bütünüdür. Öncü müfreze, herhangi bir sosyalist kümenin kendi sübjektif görüşleriyle saptadığı sosyalistlerle sınırlı değildir, nesnel olarak sınıfın öncü kesimidir. İşçi sınıfının teori ve programı, böyle bir öncüden toplanan bilgilerle ve bu öncünün pratiği içinde inşa edilir ve derinleştirilir.

Herhangi bir parti veya örgüt, işçi sınıfının öncüsü içinde olduğu kadar öncüdür. Yoksa hiçbir parti, kendisine "öncü" sıfatı yakıştırmakla öncü haline gelmez. Sınıfın öncüsünü örgütlemek ve sınıfın geniş kesimleriyle birleşmek, devrimci pratikler yürütmenin şartı olduğu gibi devrimci bir teorik inşanın da şartıdır. Devrimci teori, işçi sınıfıyla birleşme pratiğinde sınanır.

4. *Parçalanan doğruları birleştirmek:* Birleşmesi gerekenler bölündüğünde doğrular da parçalanıyor. Aslında aynı partide birleşebilecek ortak bir ideolojik temele sahip olan devrimci sosyalistlerin parça-

lanması, doğruların da parçalanmasına neden oluyor. Büyük kuvvetler, devrimci sınıf pratiklerinin olanaklarını yarattığı için, sınıf mücadelesinde doğruları yakalamanın ve geliştirmenin birikimini de oluşturuyorlar. Sosyalistler, parçalanma dönemlerinde doğruların da bölündüğünü gözönünde tutmalıdırlar. İkincisi, genel ideolojik çizgide ve temel programda birleştikten sonra örgütsel ayrılıkların haklı zemini yoktur. Öte yandan programsız birliklerin de tekke çıkarlarının ötesinde bir anlamı bulunamıyor. Parçalanma dönemlerinde devrimci sosyalistlerin birliği için çalışmak, aynı zamanda doğruların birliği ve yanlışların zayıflaması için çalışmak demektir.

5. Parçalanmış olan sosyalist hareketin herhangi bir grup veya örgütünün sınıfsal mevzilenmedeki yerini, bizim partimize karşı tavrı değil, emperyalizme ve hakim sınıflara karşı pratikteki gerçek yeri belirler. Herhangi bir kuvvete karşı politikamızı belirlerken, bizim örgütümüze karşı tavrına değil, geniş emekçi kitlelerin mücadelesine karşı tavrına ve ağır basan pratiğine bakmak gerekir. Sosyalist grup ve örgütler birbirinin rakip ve alternatifi değildir. Sosyalist hareket bir emekçi hareketine dönüştüğü oranda düzenin alternatifidir. Bu nedenle halkın saflarında yer alan herhangi bir sosyalist veya demokratik hareket, şu veya bu nedenle bize saldırsa bile, cephemizi emperyalizme ve hakim sınıflara dönmekte ısrar etmeli, sol içinde dar çekişme ve kapışmalara girmemeli, soldan gelen hücumlara misillemede bulunmamalı, ideolojik mücadeleyi Türkiye devriminin yolunu açacak konularda yoğunlaştırmalı, kazanıcı olmalı, sınıf mücadelesindeki olumlu ve örnek tavır ve pratiklerle sosyalist hareketin birliğine hizmet etmeliyiz.

Bugün sosyalist hareketin birliğine 1980 öncesinin gruplaşmaları açısından bakılmamalıdır. Sosyalist hareketin bütün kümeleri harmanlanmakta ve iki eksende saflaşmaktadır. Devrimcilik-reformculuk saflaşması ile işçi sınıfına yönelmek veya böyle bir yönelişin dışında kalmak, bugün bütün sosyalist kümelenmelerdeki bölünmelere temel oluyor. Bu iki eksen aynı zamanda üst üste biniyor. Kürt sorununa karşı enternasyonalist veya milliyetçi bakış açıları da gene bu eksene oturuyor. Eski gruplar bölünürken yeni bir saflaşma doğuyor.

6. *Kitlelerin gerçek taleplerinden hareket etmek:* Öncü , somut olarak eylemlerinde ve kampanyalarında kitlelerin gerçek taleplerinden hareket etmelidir. Bunu belirlemenin biricik yöntemi, kitleler içinde araştırma yapmak ve kitlelerin sorunlarını gene kitlelerden öğrenmektir. Öncü, eğer o gün henüz kitlenin yakıcı talebi haline gelmemiş bir sorun saptıyorsa, bu sorunu ve talebi kitlelere propaganda etmeli, fakat kitleleri henüz farkına varmadığı konularda eyleme geçirmeye girişmemelidir. Propaganda konuları ile eylem konuları birbirinden ayrılmalıdır. Eylem kampanyalarında, o an kitlenin bir ihtiyaç olarak gördüğü konulardan yola çıkılmalıdır.

Öncü kadrolar, parti örgütünün görevleri veya kampanyaları için kitlelerinden koparılıp merkezlere çekilmemelidir.